

Ukulimba

Amasambililo ya kwafwa ukutendeka
amabumba ya bumi

Jon na Judith Witt



Ukulimba

Amasambililo ya kwafwa ukutendeka amabumba ya bumi

Jon na Judith Witt
Dignity

Icitabo cakubalilapo, June 2017
Bemba

Ifishibisho pafya kwambula elyo na mafunde (Icitabo cakubalilapo, June 2017).

Uyu mulimo onse walembwa naba © Jon pamo naba Judith Witt elyo nakabungwe ka Dignity 2017 kano fye mumo umuli ubulondoloshi ubwaibelako ukulanga umo baambwile.

Ba kalemba tabalepeela insambu shakukopolola ifyalembwa mucitabo cino. Icitabo cino kuti calembwa fye elyo no ku sabankanishiwa na kabungwe ka Dignity (isonde fye lyonse), akabungwe akalembeshiwa ku calo ca England elyo na ku Wales pa nambala ishi: 6394480. Inambala kaishibikilwapo nga kabungwe kabwafwilishofye ni: 1122656.

Bakalembo: Jon na Judith Witt

Ukulungika: Jo Kimball

Ukwilula: Royd Mwewa Chishimba

Ngamwakabila uku sabankanya icitabo cino, kuti mwaipusha insambu kuli ba Dignity ukubomfy akeyala aka pesamba:

Dignity, 6 Barlow Moor Road, Didsbury, Manchester, M20 6TR United Kingdom

E: hello@dignityonline.org.uk

T: +44 (0) 161 434 8841

Amalembo yakwambula mu Cipingo

Ni The Bible in current Bemba. An Interconfessional Translation, published as ISHIWI LYA KWA LESA. Published by Bible Society of Zambia, P.O. BOX 31316, Lusaka, Zambia, 2015.

Yabomfiwa panuma yakusuminishiwa na bene. Insambu shonse shaba fye ku bene.

Utukope twa kwishibilako ifilangililo:

Utukope tonse utwakulangililako ifyakucita, twapangilwe na aka bungwe ka Metro Icon Studio 5 kabilii abalembele ni ba SyncFusion. Tonse twabomfiwa panuma yakupeelwa insambu ku bene batupekenye.

Ifilimo

Ukulimba Amabumba ya Bumi Ayapya	1
Icimuti ca Nkonde	1
Ukutendeka amabumba ya bumi lyonse	2
Inshila shibili isha ku tendekelamo ibumba lya bumi ilipya	3
Inshila ya cimo: Ukusandulula ibumba	4
Inshila ya cibili: Ukwitako abanensu	7
Ukusambilisha no kupepa	10
Ifya kubomfyia ici citabo	10
Inshila sha ku fikilishishamo ayamasambililo	10
Ifya kubomfyia aya ama sambilisho	11
Icipande 1: Amenshi, Imiti elyo na Umulu	14
Icipande 2: Ubumi, kupitila Mu lupwa	20
Icipande 3: Ukutungulula Ibumba lya Bumi mu Mushi wenu	26
Icipande 4: Umuntu onse aliba no mulimo	38
Icipande 5: Ukulondolola Ifibombelo fyesu	50
Icipande 6: Ukuteyanya	51
Amashiwi yenu	59

Ukulimba Amabumba ya Bumi Ayapya

Ibumba ly a bumi lyonse lilingile ukumona ukuti lyatendeka ibumba na limbi ilipy mupepi na muncende yabo cila mwaka. Kuti caba ni mumushi wabo atemwa muncende ya mu pepi. Limbi kuti caba fye ni muncende umwikala cibusa wenu.

Amasambililo yalembwa mucitabo cino yaiminina pakumwafwilisha pamo ne bumba lyenu ukufikilisha ici. Yali no kumulangilila ifyo mwinka cita ici. Kibili yali no kumwafwako ifyo mwinka sambilisha intungulushi ipya iye bumba ilipy.

Ubuoy buntu bwa yanguka nganshi; Amabumba ya bumi yonse yalingile ukutendekapo ibumba limo cila mwaka mupepi napa ncende yabo. Ibumba lipya nalyo likacite cimo cine mumwaka uli kuntanshi.

Icimuti ca Nkonde

Ilyo icimuti ca nkonde cakula , cilaleka utwana ukumena mwisamba ly a ciko. Icikalamba cilafwilisha utunono mpaka fye twakula. Ici cilingile ukuba ebuoy bwesu naifwe pa mulandu na ma bumba ayapya.

Icimuti ca nkonde icantanshi, cilafwafye icine ceka, cilalekela kubumi bwaciko pakutila cipeele ishuko ku twana epakuti tukule bwino no kutwala ifisabo. Lelo ifwe tatufwile twafwa iyo, ibumba lyesu lilingile ukutwalilila. Icikomo cilipo ca kupeela ubumi kuli bambi ilyo naifwe tucili tuletwalilila ukuba no bumi.

Kano fye nga tuli no mutima wa busha pamo nga umutima wa kwa Kristu Yesu no kusuminisha ibumba lyesu ukupeela inshita pamo ne ndalama kwi bumba ilipy , nga tacili ifyo awe ninshi teti tufikilishe ubuyo bwesu.

Ukutendeka amabumba ya bumi lyonse

Amabumba ya bumi tayalingile ukuba cimo cine panshita iitali. Mulingile ukulaitako abantu nabambi lyonse fye. Ibumba lyenu nga lya bako pa nshita ntali ,lilingile ukubombesha pa kutila lyatendeka ibumba libiye mupepi. Kuti mwatendeka amabumba ukulinganafye na maka yantu mukwete.



LOLESHENI mumone abo bengaba intungulushi shisuma



BASAMBILISHENI ifya kutungulula elyo **BATENDEKE** ibumba mupepi.



TUNGILILENI ibumba lipya ne ntungulushi iipyga



LEKENI intungulushi ipya pamo nebumba lipya ukuti baibombele abene



ITENI intungulushi ipya kukulongana kwa cila mweshi ukwa ntungulushi sha mu citungu cili mupepi (cluster meeting).



BWEKESHENIPO ukubomba nga fintu mwa yambile ibumba lipya , efyo mucite mwibumba lyenu elyo na mwi bumba lipya.

Inshila shibili isha ku tendekelamo ibumba lya bumi ilipya

Nomba tulefwaya tumilange inshila shibili isha kutendekelamo ibumba lya bumi ilipya. Inshila ya bumo ileitwa ukuti; **Ukulundako ibumba nalimbi**, iya bubili ileitwa ukutila **Ukwitako abanensu**.

Twalabomfyia ifikope ifyakutwafwa ukwishiba bwino ishi nshila. Pesamba na tulondolola ifyo utukope tuleplibula uto mwalasanga ku ntanshi.

Icikope Ifyo cileimininako

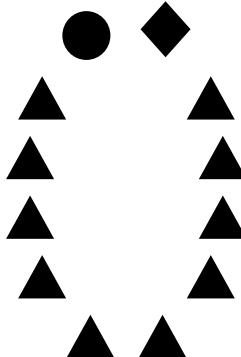
-  Iyi nintungulushi ye bumba
-  Iyi ni ntungulu ipya iyo balesambilisha, kuntanshi ili no kupeelwa ibumba ilipya
-  Uyu ni membala we bumba
-  Intungulushi ipya iya sambilishiwa
-  Cibusa uyo baitako kwibumba lya bumi

Inshila ya cimo: Ukusandulula ibumba

Iyi inshila ya kutendekelamo ibumba lya bumi, kuti yabomfiwa fye nga:

- Ibumba nalikokola ukufika pa myeshi mutanda (6)
- Ibumba nga lili ilyakosa bwino bwino kabililile kula
- Ibumba nga nalikwata abantu abengaya tungulula ukwabula ubwafya sana.

Pano pali icikope ce bumba lyabumi pesamba. Likwete intungulushi shibili na bantu ikumi abesa lyonse kukulongana.



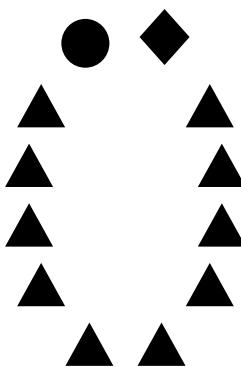
Ibumba lya bumi nentungulushi shibili, John na Phiri elyo naba membala ikumi

Intungulushi ye bumba lyantanshi, tutile ni John nomba na senda akashita akakusambilisha no kwafwilisha Phiri ukuti eshibe ifya kutungulula ibumba lya bumi bwino bwino.

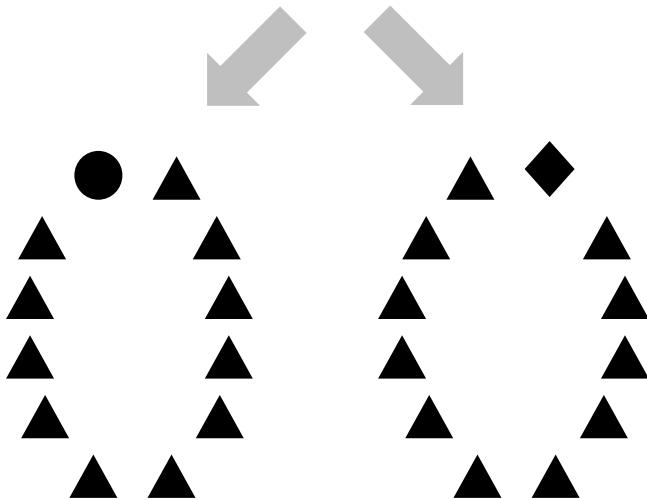


Ilyo line fye Phiri aumfwa ukuti nomba naishiba ifya kutungulula ibumba bwino, lyena John alashala atwalilila ukutungulula ibumba lya kale ,elyo Phiri kuti alekwako pakuti engaya tendeka ibumba ilipy. Phiri talingile ukusenda abantu mwibumba lyakale ilya kwa John iyo. Ili bumba lipya lili no ku fwaya abantu abapya fye.

Ibumba lya ntanshi ilyakwa John na Phiri



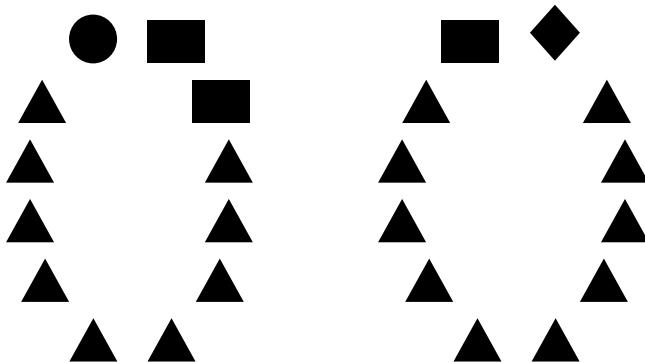
Phiri atendeka ibumba lya cibili no kufwaya abantu bambi.
Ilyo John aletwalilila ukutungulula ibumba lya kale.



Ibumba lya kwa John
nabamembala ikumi

Ibumba lya kwa Phiri
naba membala abapya

Panshita fye iya linga, bonse bibili, John na Phiri basala abantu babili atemwa umo
umo mumabumba yabo abakufundisha ifya kutungulula.



Ibumba ly a kwa John
nentungulushi shibili isho
alesambilisha

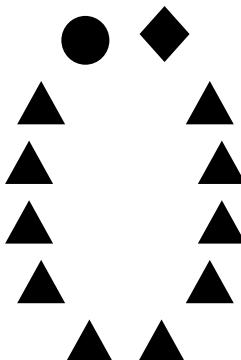
Ibumba ly a kwa phiri
nentungulushi shibili isho
alesambilisha

Nakabili calabwekeshiapo ukushinguluka nga pa kubala.

Inshila ya cibili: Ukwitako abanensu

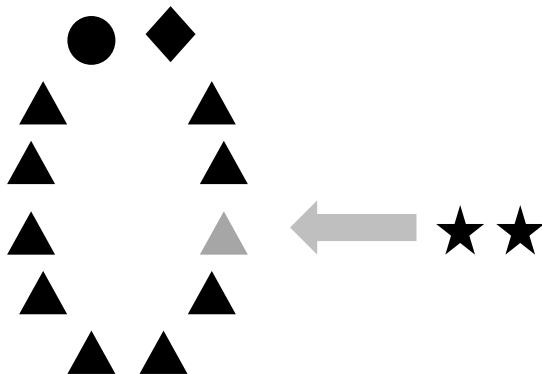
Iyi nshila ya kutendekelamo ibumba lya bumi kuti yabomba ibumba nga cakutila lili ilyanaka, elyo kuti yabomba bwino sana nga cakutila aba mwibumba naba kwata ko ifibusa abo bomfwana nabo mumushi wa mupepi.

Pano pali icikope ce bumba lyabumi pesamba. Likwete intungulushi shibili elyo naba membala ikumi (10). Utushilwa twashinguluka tuleimininako intungulushi elyo utwama kona yatatu (triangles) tuleimininako ba membala abesa kukulongana.



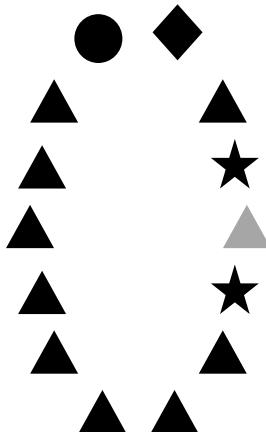
Ibumba lya bumi nentungulushi shibili ishili pamulu

Uno muku fyaibeelako. Esther uwa mwi bumba ili, ayaitako abanankwe babili ni Lovemore na Glory aba mumushi wa mupepi. Akakope akafitulukila kaleimininako Esther. Abanankwe bakwa Esther bekala imilundu itatu (3km) ukufuma mumushi wa kwa Esther, kabilii tulebeshibila kutukope twa ntanda shibili.



Ibumba lya bumi ilyakwa Esther kibili naitako Lovemore na Glory

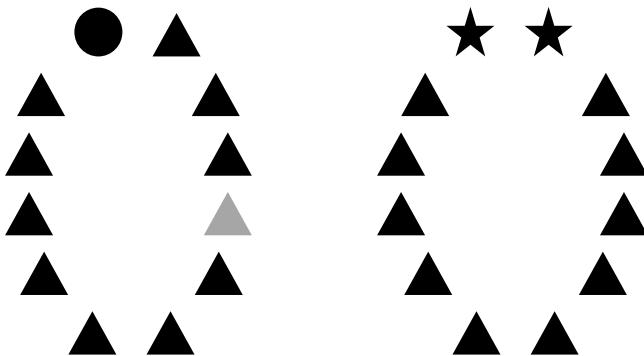
Esther nomba amona ukutila abanankwe balekabila sana ukwafwilisha umushi wabo, kibili no kuti naba kwata amaka yakutila kuti basambilila ifya kutungulula ibumba lya bumi. Nomba tabalaishiba bwino bwino bushe ibumba lya bumi cinshi, kibili Lesa kuti abomba shani mumushi wabo. Abanankwe ba kwa Esther naba sangwa nankwe kukulongana kwe bumba lya bumi pa mweshi umo nomba. Intanda shibili mucikope ni Glory na Lovemore.



Lovemore na Glory balesambilila kuli Esther mwibumba lya bumi

Lovemore na Glory, abanankwe ba kwa Esther nomba naba kwata umweshi umo apo batendekele ukusangwa kukulongana kwe bumba lya bumi mumushi wakwa Esther. Nomba yafika inshita yakutila bengaya tendeka ibumba lya bumi mu mushi wabo.

Lovemore na Glory balekabilo ukwafwilishiwa kuli Esther intungulushi she bumba uko baleeya mukulongana pakubala.



Ibumba lya kubalilapo
ilya kwa Esther

Ibumba lipya Lovemore
na Glory entungulushi

Ukusambilisha no kupepa

Nga muli nokutendeka ibumba lya bumi, cikankala ukucita ifi fintu fibili. Intanshi mulingile ukupepa sana ukutila Lesa engamyafwa ukutendeka ibumba lyabumi, ukusanga abantu abalingile elyo nokutila fyonse ifinga cincintila ukutendeka kwe bumba fya fumishiwapo. Ifya kucincintila kuti fyaba mafya ya ku mupashi nelyo fye imbeela sha bantu isho shishili sha kwafwa umulimo.

Mulingile no kusambilisha abantu abakuya tendeka amabumba ayapya. Kwaba ifipande fibili kuli uyu mulimo kabilis mulingile ukubomba ifipande fyonse fibili.

Icipande cantanshi ukusambilisha intungulushi sha ma bumba ya bumi ifya kutendeka amabumba ayapya. Ici cilecitika ukupitila mumusango wa “ukufusha amabumba atemwa munshila” ya “ukwitako bacibusa benu” inshila sha kutendekelamo amabumba ya bumi. Ici cilingile ukulacitwa Lyonse pakutila amabumba yapya yalatungililwa, elyo no kutwalilila bucibusa pakati kaimwe na mabumba yapya.

Icipande ca bubili ukukwata amasambililo ya kukansha intungulushi sha mabumba ishipya. Mucitabo cino muli fyonse ifyo mulekabila uku bomfyu mu kusambilisha intungulushi shipya.

Ifya kubomfyu ici citabo

Aya masambililo kuti yasendwa munshila shibili.

1. Mwi bumba ilyo mulesambilisha abantu abengi pamo nga intungulushi sha mabumba yabumi nabo bali nokuba intungulushi kuntanshi.
2. Atemwa abantu abanono fye nalimo teti bafike basano.

Inshila sha ku fikilishishamo ayamasambililo

Kuli inshila shibili isha kufikilishishamo aya masambililo. Kuti mwasala imo iyinga bomba bwino ukulingana na bantu muli nabo mwi bumba lyenu. Cikankala ukushininkisha ukutila mwabomfyu inshila iyilesekeshi bonse. Lelo mumusango fye onse mwala bombelamo, shininkisheni ukutila mwatendekela elyo no kupwishisha mu mapepo no kushinshimuna Lesa.

Ubusalo bwa cimo: Ukukumana nga filya mukumana kwi bumba lya bumi

Cilepilibula ukuti muli nokukumana nalimo insa shibili mu mulungu umo, pa milungu ine (4weeks). (Ninshi nomba mwala lundako ubushiku nabumbi bumo ubuibelele ku bushiku myua kwi bumba lya bumi.) Ifyo mulingile ukufundisha cila mulungu ni ifi.

Umulungu wa cimo: Icipande 1 - Amenshi, Imiti no Mulu- Amalumbo 1 Inkoshø (30 minutes)

Icipande 2 - Ubumi kuditila mu lupwa (1 hour)

Umulungu wa cibili: Icipande 3 - Ukuungulula ibumba lya bumi mumushi wenu (2 hours)

Umulungu wa citatu: Icipande 4 - Bonse tuli ba mulimo (1 hour)

Icipande 5 - Ukuolondolola ifibombelo fyesu (1 hour)

Umulungu wa cine: Icipande 6 - Ukuveyanya amapange yesu (1 hour)
Amepusho (ukufika 1 hour)

Ubusalo bwa cibili: Inshita sha lucelo nelyo icungulo kasuba pa nshiku shibili

abantu nga basala ukupwisha aya masambililo yonse munshita iycinono, lyena ninshi kuti mwakwata aya masambililo munshiku shibili ukubomfyia ulucelo atemwa icungulo kasuba lelo te kwikala ubushiku bonse iyo. Shininkisheni ukutila fyonse fya kwanishiwa munshita iyo mubikile ulucelo nelyo icungulo kasuba.

Ubushiku bwa cimo: Icipande 1 - Amenshi, Imiti no Mulu- Ilumbo 1 Inkoshø (30 minutes)

Icipande 2 - Ubumi kuditila mu lupwa (1 hour)

Icipande 3 - Ukuungulula ibumba lya bumi mumushi wenu (2 hours)

Ubushiku bwa cibili: Icipande 4 - Bonse tuli no mulimo (1 hour)

Icipande 5 - Ukuolondolola ifibombelo fyesu (1 hour)

Icipande 6 - Ukupekanya amapange yesu (1 hour)
Amepusho (ukufika 1 hour)

Ifya kubomfyia aya ama sambilisho

Mucitabo cino muli ifipande fyonse mulekabila ifya kwafwilisha abantu ukutendeka amabumba ya bumi. Cikankala nganshi ukutila mwakonka bwino ifyo bale mutungulula ukucita mu citabo cino efyo mu bombe. Cali senda inshita ntali elyo no

kuntontonkanya apakalamba nganshi mukupekanya aya masambilisho pa myaka iyangi. Eico nga mwacilukapo ifipande fimo fimo ninshi mwacilila no bukumo mwininga lenga abantu ukumwenamo mumasambilisho aya.

Cila cipande cili ne fiputulwa ifya kumitungulula elyo nokulenga ukusambilila kube ukwakusekesha bonse. Cila ciputulwa cileishibikilwa kuka cikope kabilis kuti kamilomba ukulondolola, ukwipusha, ukupepa atemwa inshila shalekana lekana isha kulenga ukusambilila kwaba ukwakusekesha bonse.

Ifipande fyapekanishiwa mumusango wa kulenga bonse ukuba abaibimbamo ukupitila limbi ni mu kubelenga, ukulanshanya, ifyangalo atemwa ukushimika ilyashi. Twalishininkisha ukutila abantu balasambilila bwino muli uyu musango ukucila ukulanda fye kuli bena lyonse.



Ubuyo

Cila cipande cili ne fya kufikilisha fibili (2) atemwa fitatu (3). Ifi fyakumya fwako ukwisha ifyo muli nokushininkisha ukuti abantu baumfwa. Lekeni lyonse ubuyo bube umano yenu kabilis muleipusha lyonse ngana mwafwa abantu ukumfwikisha ifyo mulefunda. Tamulingile ukweba abantu ubuyo bwenu ilyo muletendeka icipande icipyia iyo.



Ilembo lya mu Ciproga

Icikope ce buuku ciletungulula ukuti mufwile ukubelenga ilembo lya mu Ciproga kwibumba. Kuti limbi mwa kabilis ukupeela umo atemwa babili mwibumba ukubelenga. Mubebele libeela pakutila baipekanya nangu bakanina libeela. Ishibeni ukuti bambi abantu teti babelenge nakalya. Ukubapeela ukubelenga ilyo tabenga belenga, ninshi mulebasebanya fye mu cintu bwingi.



Amepusho

Amepusho ninshila iyikankala nganshi iya kulenga abantu ukuibimba mo mukusambilila. Cikankala ukutila lyonse ilyo mwamona icilangilio ca lipusho mwaipusha bwino bwino ilipusho ililpo, kabilis mwakoselesha abantu ukwasuka.



Ifyakucita

Aabantu basambilila bwino nga pali no twa kubasekesha ko. Emulandu cino cipa nde cibeleleko. Konkeni ifikomo bamipeele pakuti ibumba licite ifyo lile fwaikwa ukucita



Ilyashi

Ukushimika ilyashi ilipalene no mulandu mwalasambilishapo ninshila iisuma nga nshi iya kutendekelamo isambilisho lyenu. Pantu cilafwako abantu ukwibukisha. Kanshi lyonse ilyo mwamona akakope aka, kakumwibukisha ukutila mushimike ilyashi ilili apa bwinobwino kabili mumusango wakulenga abantu ukusekelamo. Shimikeni munshila iya kusekesha apakalamba.



Ukulangilila

Limo kuti twakabila ukumupeelako ifikomo fimo elyo no kumulangililaka ifya kubomba panshita shimo shimo ilyo mulesambilisha. Akakope aka nga mwakasanga , kakumweba ukuti pali amashiwi ayakumine imwe bakafundisha. Temashiwi ya kulanda ku basambi iyo. Yakumutungulula nga ba kfundisha.



Ukulanda

Ilyo mwasanga icikope ici, ninshi balemulomba ukutila mulande kwibumba amashiwi yali mucipande ico. Ninshita yenu iyakulondolola munshila iyo mwabelesha ukushimikila kubantu atemwa ukusambilisha.



Ukupepa

Ifyo Lesa alanda umwine fye kubantu bakwe fyalicindama nganshi. Tufwile uku koselesha abantu ukuibimba mumapepo inshita shonse. Nga mwa mona icilangi lilo ici, peeleni abantu benu inshita ya kupepa. Cisuma ukupepa nga ibumba elyo kabili limo, kuti bala pepelana umo no munankwe, ukupepa munshila isha lekanalekana pashita isha lekana lekana.

Icipande 1: Amenshi, Imiti elyo na Umulu



Ubuyo

Aya mashiwi yankoshó ayepi fye ukufuma mu Cipingo, yashintilila pankalata ya Malumbo 1. Amatontonkanyo ayakankala ayalimo ni aya:

- Kuti twa tontonkanya ubumi bwesu nge miti , icilime ca kwa Lesa, icile twala ifisabo.
- Kuti twaba imiti yamaka ilyo fye tulepoka amaka ukufuma kuli Lesa wesu.
- Illo tulekula, kuti twabomba imilimo iyalekana lekana lintu tule pepa Lesa wesu.



Ilumbo lya mu Cipingo

Ilumbo 1 lya ba ebulondoloshoi bwa mashiwi ya ntanshi kunkalata ya Malumbo yonse. Cimoneka ukutila aya mashiwi ya lundilweko panuma ilyo inkalata yalilembwa, kukupeela umusapu kunkalata yonse. Kanshi yaliba amashiwi aya kankala nganshi.

Belengeni Amalumbo 1 kwibumba, mwikatishe.

Amalumbo 1:1-6

¹*Alishuka umuntu uushendela mu mano ayapanda ababifi,
kabili takonkelela imisango ya babipa,
kabili tekala pamo na bamiponto.*

²*Lelo ena asansamukila mu mafunde yakwa Yawe,
kabili yena eyo atontonkanyapo akasuba no bushiku.*

³*Aba ngo muti uwalmimbwa mu lulamba lwa mumana,
uutwala ifitwalo fyauko pa nshita iyalinga,
na mabula yauko tayabonsa nakalya,
kabili ena alishuka muli fyonse ifyo acita.*

⁴*Lelo abantu ababifi tefyo baba,
bena baba nge misungu iyululwa ku mwela.*

⁵*Eico, abantu ababifi bakapeelwa umulandu kuli Yawe,
kabili tabakekale pamo na bololoke.*

⁶Pantu Yawe alatungulula imyendele ya bantu abololoke,
Ielo imyendele ya bantu ababifi ikabalofya."



Ilipusho

Ipusheni ibumba; bushe imiti yakosa sana miti ya musangonshi, kabilii Mulan du nshi yabeela iya kosa? Kabili ipusheni ; icimuti kuti caba shani icakosa? (Mulesubila ifi;akasuba ,amenshi, elyo nokukana komaulwamo ku bantu).



Iimiti

Londololeni ifyo imyeo yesu tulingile uku itontonkanya mu musango wa cimuti icitwala ifisabo.Lesa alekabila ukumona icimuti icikalamba, icitali, icakosa kabilii iciletwala ifisabo ifya yana munshita ya fiko. Kuti twaba abalungama, kabilii abakosa ku Mupashi, no kupeela ifisabo ku bantu bambi . Limbi kuti twaba imiti iibi nganshi. Kuti twafilwa ukutwala ifisabo kabilii no kuba fye abanaka icine cine. Nalimo kuti twaba ababi ku bantu mu cipanda cesu, abanaka ,kabilii ba kaitemwe lyonse.



Ilipusho

Ipusheni ibumba; bushe nikwi ifisabo fikula bwino? Finshi fikabila pakuti fikule bwino? Bushe cimo cine ne fimuti? Ubwasuko mule fwaya, menshi. Mululamba lwa mimana yonse muno Africa imiti ne cani filakula ifyalelema pa mulandu wa mutonshi mumushili lyonse. Eico imiti ikula iya maka kabilii iya lemba.



Londoloeni ukuti, amenshi yaleimininako ubumi bwa kwa Lesa, Mupashi wa Mushilo.Mupashi akabila ukutapilisha imiti no kuipeela ifya kulya pakuti ibe no bumi busuma, (pamo fye nge miti ya kululamba lwa mumana). Epakuti ikule iyakosa no kutwala ifisabo. Imyeo yesu nga yalimbwa muli Mupashi wa Mushilo, tuli nokuba imiti iya maka.

Ilumbo 1; lilanda pa nshila shibili isha kwikalilamo mubumi bwa muntu. Inshila ya cimo yakuba uulekesha Lesa kabilii no kusansamusha abantu mu cipanda pamo no lupwa lobe. Inshila imbi yakukana sekesha Lesa, ukuba kaitemwe,umunkalwe, no kukana sekesha abena cipanda.

Ngatwa losha amashiwi kwi lembo lyesu mu malumbo; kuli inshila imo iyaba mukupandwa amano na Lesa.(vs 1-3) elyo nenshila yaba bembu (vs 4-5). Ubusalo pashila shibili ishi, buba kuli ifwe cila bushiku fye mumyeo yesu muli fyons telecita ubushiku no bushiku.



Ilipusho

Ni mu finshi tulingile ukupanga ubusalo mumyeo yesu ubwa kukonka Lesa atemwa ukukana mu beela? Afweni abantu ukutontonkanya pafintu ificilile pa bumi bwabo fye bweka lelo ifikumine no mushi wabo wine fye?

Ni muli ifi emo twalinga ukwibukisha icebo ca kwa Lesa fintu citufundisha.



Ukwilula ilembo pa cikomo ne cikomo (Illumbo1).

Kuti twaba abafyalwa cipy a cipy, nangu teti tubefyo iyo lelo tulekonka Shikulu Ilumbo ili lyaiminina pakulondolola imbeela ya balya banakila Lesa pamo fye nabalya bene bashi mukonka. Kabilii kuti lyabomfiwa mukututungululako ilyo tulekabila ukwishiba ifyakuti tucite mu mulimo wakwa Lesa atemwa fye mumbali shimbi isha bumi bwesu.

Icikomo 1

*"Alishuka umuntu uushendela mu mano ayapanda ababifi,
kabili takonkelela imisango ya babipa,
kabili tekala pamo na bamiponto."*

Ababembu naba miponto ebantu abasha sumina muli Lesa. Icakupapa cakutila ukwiminina munshila ya babembu ciletwala kukupontela Lesa pamo fye na bantu bambi. Emubeelo wa cilumba. Ukuitontonkanishisha ukuba uwacila bonse kabili uwalinga ukucindikwa kuli bonse.

Icikomo 2

*"Lelo ena asansamukila mu mafunde yakwa Yawe,
kabili yena eyo atontonkanyapo akasuba no bushiku."*

Icikomo ici cili nemballi shibili. Ukubekelwa mumafunde ya kwa Lesa ekutila uyu muntu icine fye alikusha Lesa mumweo wakwe, alicindamika

icebo cakwe elyo nenshila sha kwa Lesa ukucila ifintu fyonse. Ishiwi 'ukwetetula' cipilibula ukutontonkanyapo, ukubelenga lyonse no kufwaya ukumfwa umo cilelola. Umuntu ngaala tontonkanya inshita yonse pa cebo cakwa Lesa uyu muntu lyonse alakula pamulandu wa kusenda inshita ya kwe na Lesa.

Abantu abenda munshila shakwa Lesa balaba ne nsansa lyonse pa mulandu wa kutila bena amatontonkanyo yabo lyonse yaisulamo ukucita ubufwayo bwa kwa Lesa no bulungami bwakwe. Batontntonkanya pa cebo ca kwa Lesa inshita shonse fye. Neci ecileta ukupilibuka kwa myeo yabo Lyonse.

Icikomo ca 3

*"Aba ngo muti uwalimbwa mu lulamba lwa mumana,
uutwala ifitwalo fyauko pa nshita iyalinga,
na mabula yauko tayabonsa nakalya,
kabili ena alishuka muli fyonse ifyo acita."*

Abo aba bekelwa mumafunde ya kwa Lesa balimbwa pa milonga ya menshi , ne myeo yabo iba iyatapililwa Lyonse fye kabili baba no bumi ubusuma.Ici cilebimba mo ifintu fitatu ni ifi:

Batwala ifisabo munshita yafiko. Bonse umo umo twalikwata inshita shakutwala ifisabo nenshita sha kukanatwalisha ifisabo. Efyo fye cabamubumi buno.

Amabula yabo tayalokota nakalya iyo. Capusana ne cimuti icamena fye mu ciswebebe umushaba menshi nakalya , abantu balimbwa pa milonga ya menshi baleminina nangu fye ifintu fyakosa nganshi,imyeo yabo taibonsa nakalya iyo.

Fyonse ifyo bacita filalengwa ukushuka. Tacilepilibula ukutila bali nokukwata icuma icingi nganshi iyo. Lelo kutila fyonse balecitila Lesa fiba ifya fikilishiwa no kulunduluka.

Icimuti cilakula no kupeeles fisabo pamo ne cintelelw kuli bonse. Cipeela

ifisabo munshita iyalinga kibili ifyo abantu benga sekelamo.

Caba icakosa mu mesho yabwikashi yonse yantu cikumanya.

Icikomo ca 4

*"Lelo abantu ababifi tefyo baba,
bena baba nge misungu iyululwa ku mwela."*

Ababifi bali ngemisungu,ifiko filya bafumya ku male,fyakulululwa fye no mwela. Imbifi mu nkalata yesu iya Malumbo 1; ebantu baba nembeli ishi:

- Abapontela Lesa
- Abakana icebo ca kwa Lesa.
- Abasuula Lesa pamo no butungulushi bwakwe pa myeo yabo.

Aba ebantu balya imyeo yabo tamwaba bucindami ne cilolelo. Nga cakutila amafya nomwela fyaisa, awe bena teti beminine pantu tabatwala mishila yabo apashika. Tabalimbwa pa milonga ya menshi, balasensenunwa bwangu kibili teti babomfiwe kuli Lesa apakalamba nakalya, indupwa shabo tashimwenamo ubusuma napanono iyo.

Icikomo ca 5

*"Eico, abantu ababifi bakapeelwa umulandu kuli Yawe,
kibili tabakekale pamo na bololoke."*

Abantu abengi basumina ukutila aya mashiwi yasonta ku bushiku bwa bupingushi pampela ye sonde ilyo Lesa akakanda intalamisoka. Lelo teifyo iyo. Cilelanda fye pafikumine munshita ya myeo yesu. Illembi lile tufundisha ukutila abo bonse aba shalimbwa pa milonga ya menshi awe nakalya fye, tabakeminine mubwikashi buno iyo, bakabonsa bwangu fye. Bakaputulwa nokufumishiwa mulukuta lwa balungami ici fulo ca bwikashi bwabana bakwa Lesa.

Icikomo ca 6

*"Pantu Yawe alatungulula imyendele ya bantu abololoke,
lelo imyendele ya bantu ababifi ikabalofya."*

Tulekabila ukuba abantu abo Lesa abakilila imyeo yabo, kansi tulingile ukuba abalimbwa kibili abashika mu cebo ca kwa Lesa. Tatulefwaya ifwe ukulobel a pamo ne mishi yesu nakalya fye, atemwa ukubonsa munshita ya lusuba.



Umulu - Ilipusho

Ipusheni mwibumba ukutila bamilondolwele ifyo umulu waba. Amasuko mulesubila ni aya: walikula, wamakumbimakumbi, wafika konse fye, walilepa icine cine, usuma nganshi.

Londololeni ukutila Lesa ena asumbulwa ukucila umulu kibili musuma icine cine, no mulu wine tawapalamako kubusuma bwakwe. Ifwe twabelako ukutila tupepe uyu wine Lesa. Ukuba umuti uwalimbwa pa milonga ya menshi, ekuba umuti uwalepa nganshi uwalosha imisambo kumulu kuku peela ubucindami kuli Lesa wesu. Neci ecileta fye ubupusano na bantu bambi.



Ukupepa

Pepeleni bonse ukutila babe abalimbwa bwino bwino. Elyo nomba sendeni inshita mukushinshimuna Lesa capamo.

Icipande 2: Ubumi, kupilila Mu lupwa



Ubuyo

Ubuyo bwa cino cipande ni ubu:

- Ukutila twishibe bwino ifyo ulupwa lwakwa Lesa lwaba elyo nefyo Lesa abombela muli ululupwa
- Ukusambilila pali bu umo
- Ukusambilila ifyo ulupwa lubombela ca pamo, elyo ne fyo amabumba ya bumi ya fikilisha ici icikomo
- Ukutila tusangeko inshila sha kuya tendekelamo amabumba ya bumi mu mishi yesu.



Ilyashi: Umutebeto wa mfumu

Kwali imfumu imo iyalalike abantu baiko ukwisa kumutebeto uukalamba untu yateyenye. Abantu baishile abengi ukufuma muncende ishingi ico wali mutebeto ukalamba nganshi. Awe bonse baile nabafwala ubusaka nganshi kabili bele nabasendako ne fya kuya tuula imfumu. Awe kwali cinkupiti wa bantu nisotambe, ico abantu bafumine mumishi yonse iya calo. Neci calengele imfumu ukusansamuka apakalamba. Yabetile ukutila imone abantu yateeka, ulupwa lumo kabili umutundu umo bakwate akashita kaku sefyia buumo bwabo ngo lupwa.

Panuma yanshiku shimo, imfumu yamwene ukutila abantu baiko bamonabatendeka ukupusana. Balelakila pa fintu fili nga imisungile ya ntambi, bambi baleti nifwe twimba bwino, nabafumine fye mumishi imo ine balepusana. Cabipile nganshi icakutila nga ni bamwine mushi balekele ukulila capamo; nangu fye bantu tabalelila capamo iyo.

Imfumu yaumfwile ububi nganshi pa mulandu uyu . Yaeseshé ukwelenganya, bushe cinshi abantu bandi bala pusinina umusango uyu? Yatontonkenye ukucitapo cimo bwangu bwangu.

Bushiku bumo munshita ya cungulo, yaatile bamwine mushi bonse capamo. Imfumu yakobeke ulupanga ulusuma nganshi pa nsonshi mumuputule umo uwasumbuka nganshi umo yakumanishishe bamwine

mushi. Elyo yatile kuli bene aiti, “Mwine mushi uwalabuula ulupanga eka, nde mupeela ubufumu bwandi bonse; ewalaba imfumu ilelo line fye.”

Bamwinemushi bonse cabá peseshe amano kibili ba tendeke ukulwisha no kushashala bamone uwalakobola ulupanga pansonshi. Awe bala shomboka no kusunkana pakuti onse akwateko ishuko lya kwesha ukukobola pakuti abe imfumu. Bonse baeshe ukunina icibumba lelo bafililwe fye nakalya. Abengi basendele inshita nkalamba mukulwisha abanabo icakutila balaba nomba nomulimo wa kukobola ulupanga. Pa numa yansa imo (1 hour), awe bonse banaka icibi,nomba balatamba fye tapali no wakweshako iyo.

Panuma, iyi mfumu ya mano yaingile umwali bamwine mushi aba, kibili yatile, “Bushe cinshi mule tontonkanishisha ukutila kuti umo pali imwe eka fye enga kwanisha ukukobola ulupanga ulu? Ici teti cicitwe iyo pantu umutenge utali nganshi, tapali uwinga fika palya pali ulupanga eka.” Elyo yabulile bamwine mushi ba sano yabemika capamo ifi. Kibili yaita nabambi batatu ukuti banine pali aba basano, elyo nabambi babilis banina pa mabeya yabalya batatu. Awe bamwine mushi bonse bacitile ifyo ya bebele ukucita, baninine pamabeya yababiye. Bali fye mupepi no lupanga lelo taba fikile po iyo. Panuma imfumu yarinie pali bonse elyo yabuula ulupanga.

Awe bwangu fye bonse baishiba ne co imfumu yalefwaya ukulanda kuli bene. Ilyo bali abakalabana ukulwishanya ukuti cilamuntu aibulile ulupanga eka, bafililwe fye. Casendele ukubombela capamo elyo ulupanga lwa bu lilwe. Nangula nimfumu ine, yafwaikwe aba kuyafwa pakutila inga kwanisha ukubuula ulupanga.

?

Ilipusho

Ipusheni ibumba bamwebe ifyo baletontonkanya ililyashi lya mutebeto wa mfumu lile pilibula? Ilyashi liminine pa kutulanga icipasho ca fyo inkuta sha mumishi ya muno Africa shaba pali lelo. Fwayeni amasuko aya lelanda panshila sha kwanshishamo ukulekana no kukana bombela ca pamo.



Ici ecipasho ca ulukuta lwa mu mishi ya muno Africa. Nalimo efili fye ne nkuta muncende na shimbi kunse ya Africa. Kuliko imfumu nkalamba iyo ni Lesa, ilyo arolekesha no kumona ifwe fwe bana bakwe abena Kristu mu nkuta, ababula ukwkatana, abaleumana lyonse no katalikana fye pa ntambi sha nkuta shesu. Awe pamo fye nga ilya imfumu mu lyashi Iyesu, Lesa alekabila ukumonaabantu bakwe abaikatana pantu baba fye ulupwa lumo.

Ilyo tuleposa inshita yonse mukumana no katalikana, pamo ngabalya bamwine mushi mulyashi Iyesu abalabile na kukubuula ulupanga, naifwe twaililaba na ku mulimo wesu uyo twapeelwa. Ilyo abengi balecululuka fye, bambi bacilli tabalaishiba Lesa nkalya, ifwe tatuposeleko namano yesu nakalya, lelo tule kabila ukuissekesha fye fwe bene epela, nokuumana fye na bena Kristu ba nensu.

Umusambashi Edmund Burke atile, “Icifwaikwa ko fye kukulenga ububi uku cimfyia, nilyo line fye abasuma bonse baletamba fye, ukukana citapo nangucimo”¹ Ilyo tuli abapimpa kabilisaba pumfyanishiwa ne fintu ifingi nganshi, umulwani ena alebombiesha nganshi ukukuula ubufumu bwakwe nokumona tuleimwena.



Imboni ya mu Cipingó

Amalemboaya yaletufundisha ukutila nomba tuli no lupwa ulupya ulo twailunda ko. Inkalata ya kwa Yohane yalembelwe no mutumwa Yohane uyo waishibe sana fye umweo wa mfumu Yesu Kristu. Pakutendeka fye ukwa nkalata yakwe, alanda pa mulandu wa lupwa ulo ifwe nomba twakwata fwe ba tetekela Yesu. Cifwile cali cikankala nganshi kuli wene. Amashiwi yafumine mu nkalata yaku bena Efese yena yalembelwe no mutumwa Paulo. Alembélé inkalata ku Lukuta Iwali mu musumba wa Efese.

Belengeni bwino no kwikatisha pakutila bonse bomfwikishe, mwibumba nga muli abakwete ifipingo kabilisabenga belenga bwino, kuti

¹ Aya mashiwi ya ambwilwe mucitabo Burke, Edmund (1770) *Thoughts on the Cause of Present Discontents*, 3rd Edition, Pall Mall, J Dodsley

mwabepusha pakutila bamya fwako ukubelenga.

Yoani 1:10-13

¹⁰Lishiwi ali pano isonde. Ni muli Lishiwi Lesa abumbile isonde. Nomba abantu ba pano sonde tabamwishesibe. ¹¹Lishiwi aishile mu calo cakwe, nomba abantu bakwe tabamupokelela, ¹²Lelo bonse abamupokelela, bamusumina no kumusumina, ena abapeela amaka yakuba abana bakwa Lesa. ¹³Baba abana bakwa Lesa te mu musango wabumuntu, nangu ukufwaya kwa bantu, nangu ukufwaya kwa mwaume, awe iyoo, ni Lesa fye umwine ku maka yakwe."

Efese 2:19-22

¹⁹Kanshi eico nomba na imwe mwe Benafyalo tamuli beni nangu imitulatulafye iyoo. Na imwe nomba muli bakaya pamo na bamushilo, mulifye bantu ba mu lupwa Iwakwa Lesa. ²⁰Imwe nomba mulifye nge cikuulwa ico bakuula pa mufula uwaimbwa na basole na bakasesema, elyo Kristu Yesu umwine e libwe lyakwikasha petungi. ²¹Ni Kristu umwine uo twaampana nankwe ewikasha icikuulwa conse no kuleka ukuti cikule, caluke itempele lyamushilo ilya Mfumu. ²²Na imwe bene mwe Benafyalo, Kristu uo mwaampana nankwe alamkuula pakuti mube injanda Lesa ekalamo ku maka yakwa Mupashi wakwe."

Ilipusho

Ilipusheni nga cakuti mwi bumba muliko abawkata abana. Nga cakuti emo bali ,lekeni bebeko ibumba ifyo abana babo babapala

Umutundu upya

Ilipusho twa cipusha lya kutwafwa ukumona ifyo abana ilingi fye bapalana na bafyashi babo. Munshila imo ine fye, Lesa emufyashi wa bonse aba tetekela Kristu. Bonse twafyalwa ku Mupashi umo wine. Twapeelwa amaka ayakwitwa abana ba kwa Lesa. Abena Kristu ici eco beeta abati ukucitwa abana ba mulupwa lwa kwa Lesa. Ilyo twafyalwa cipyap cipyap, tulundwa ku lupwa lwa kwa Lesa ulwaba isonde lyonse.

Ifyo ulupwa lwa ku mubili lwinga buula umwana no kumulunda ku lupwa nangu line tafyalwa mulupwa ulu, Lesa wesu acita cimo cine kuli ifwe.

Lesa atulenga ukuba abamweo kabi no ku twingisha mu lupwa lwakwe. Kale twali ababulwa shifwe ku mupashi, nomba tefyo twaba iyo, ifwe bonse tuli na shifwe umo, uyo ni Lesa kabi shikulwifwe bonse. Ilyo tulekulilako, twakulaba lyonse abapalana nawene.

Inshila imbi twinga londololwela mo ici, kuti twatila nomba ifwe tuli fye umutundu umo wine. Kuti twaba aba Lunda, aba Lozi, aba Bemba, aba Nyjanja, aba Shona, aba Ndebele atemwa aba Tonga, (kuti mwalumbula imitundu naimbi iyo mwinka kwanisha ukulumbula iya muno Zambia). Bonse no mba tuli mutundu umo fye, umutundu uwa kwa Kristu (abena Kristu). Temulandu fye ne nkuta tulongana mo, icifyalilwa cesu, tube abapina atemwa abakankala, abafita atemwa ababuta, bonse fye tuli umutundu umo wine.

Ilembi lya mu bena Efese lyena lile twafwako ukutwala ili tontonkanyo pantanshi. Mu Cipingo ca kale, itempele lyali mu Jerusalem lyali emo ukubapo kwakwa Lesa kwalesokolokela. Emo fyonse ifya ntambi sha mipepele yaba Yuda fyalecitilwa. Muno mu cipingo mu bena Efese, Paulo aletila ati, ifwe bonse nomba nifwe ili tempele umo Lesa aikala, bonse fye tuli filundwa fya ili tempele elyo Yesu umwine eli bwe lyapa cifutu. Nomba ilibwe lyapa cifutu elyaba ilikankala nganshi ku cikulwa. Elyo babalilapo ukukuula pa mufula. Nomba pa mulu waili libwe, epo ba konkesha yonse, ne cikuulwa conse cikuulwa pa mulu wa liko.

Bonse tuli filundwa ifya bukuule bwa kwa Lesa, kabi umutundu upya.



Ilipusho

Ipuseni ibumba; bushe icikuulwa kuti caba na mulimo nshi nga ca kutila na cibongoloka nangula icipe ice bumba nga ca bongoloka? Finshi mwingsacita naco?



Ubuukule bwa bana ba kwa Lesa bwaba ubwa cindama nganshi. Pamo fye nga itempele lya mu Yerusalem, ecifulo umo ukubapo kwakwa Lesa ku sangwa kabi no kuleeta ubupusano pa bantu bakwe. Nga tuli abapatu kana , ifyo fine ninshi tulelenga ukubomba kwakwa Lesa ukubwelela

panuma. Tulekabila umo no munankwe ukufuma munkuta isha lekanalekana. Tulekabila intambi isha lekana lekana . Tulekabila abantu abapananako kuli ifwe. Ukwabula bena, ukubapo kwakwa Lesa teti kube ukwafikapo pakati kesu pamo nge fyo cilingile ukuba.

Icipande 3: Ukutungulula Ibumba Iya Bumi mu Mushi wenu



Ubuyo

Cino cipande ca masambilisho cishintilile pa kulangilila ifya kutungulula ibummba iya bumi mumushi wenu. Ifya kufikilisha mwi sambililo ili ni ifi:

- Ukufunda ukutila amabumba yanono yalabomba bwino ukucila ukushimikila.
- Ukusambilila ifikomo fyakubomfyा mukutungulula amabumba yanono.
- Ukusambilila ifyo amabumba ya bumi yengala kumana cila mulungu.



Ilyashi: Umulilo waoca umushi!

Kwali umshi umo ifi mukati kampanga icine cine. Panuma ya kupwa kwa mainsa icani cali cikalamba nganshi ukushinguluka umushi onse. Insoka pamo no tunama twa mpanga fya temwa uku fisama mu cani ukutina akasuba.

Mumushi wine uyu, mwali abaice babili, ni Precious elyo na Phiri. Ico bate menwe nganshi ukucita aba baice, kuya mumpanga mu kwimba tu kapanga. Pa kutila cibangukileko, baleoca icani lubali lumo elyo tukapanga cilya twafu lumukila lubali lumbi uko Phiri abeleme, ninshi bwangu bwangu ala twikata. Lyonse fye baleumfwa bwino ukucita ifi kabilis ensilia balekwatilamo umunani wa kutobelal!

Ilingi fye Precious na Phiri bena baleluba nokuya mumpanga nangu fye nipa bushiku bwa mulungu bwine. Ku kulongana kwalebaletela icitendwe elyo noku naka sana pa mulandu amapepo yalekokola lyonse, eco balesalapo ukuya kukwi kata tukapanga mumpanga.

Bushiku bumo, nakuba cali ni pa bushiku bwa mulu ngu, Precious na Phiri baocele umulilo mumpanga pamo nge fyobalecita lyonse. Ubu bushiku tabwali cimo cine pantu kwali umwela uukalamba nganshi. Ilyo umulio walepya, umwela walengele icimbilimbili cikule nganshi ukucila lyonse. Mukashita fye akanono, impanga yonse yaikatililwa no mulilo.

Abaice baesha ukutila bashimye, awe nakalyafye bafilewa. Umulilo waba pusumuka walaya fye iciyeyeye. Awe baesha, nakalya fye umulilo wa bacimfy. Mukashita kanono ngefi awe amayanda yabantu yamo yaikatilwa no mulilo. Ifipe fya bene fyalaonaika ku mulilo.

Precious na Phiri babutukile kumushi ukuti bamoneko aba kubafwa ukushimya umulilo, lelo tamwali bantu mumushi iyo. Baibukishe ukutila cali ni pa mulungu elyo na bantu bonse bali ku mapepo.

Panshita balefika ku cilonganino, ninshi bashi mapepo naba tendeka no kushimi kila, nacifukila no kufukila. Bashitata nabekala lubali lumo nabanamayo nabo lu bali lumbi. Bonse baleumfwa kuli ba Pastor ifyo bale shikikila. Precious na Phiri baeseshe imiku iingi nganshi ukuti bebe abantu, lelo Lyonse balebalesha abati mulepanga icongo. Camoneke ukutila takwali uwaiteyenye ukumfwa kuli aba baice.

Basukile fye ba shimapopo bafulwa, baeba ba Pastor ukutamfyababaice ukuti ba fumine panse pantu bale pumfyanya imbila nsuma. Kwaishile ba ashar kukwisa talalika abaice, nomba Precious na Phiri epa kupunda fye abati, "Tamuleumfwa ifyo tulelanda, amayanda yenu yonse yalapya, muli umulilo mumushi!" Awe bonse bapeshiwe amano, epa kufulumukila ulubilo mumushi bafuma mu mapepo naba sakamana ukuya mona ifile citika.

Awe cine cine fye amayanda ayengi nayekatililwa no mulilo. Awe abafumine mu mapepo, babombele capamo ukushimya umulilo ulya. Kwena bali puswishe ko amayanda ayengi fye, nefipe fimo, lelo yamo yalipile pamo ne fipe ifyalimo.

Abantu bafulilwe icine cine, kibili bakalipile abaice nokubeba abati, "Cinshi tamwa cilandila bwangu?" Precious na Phiri balilile icibi, elyo batile, "Mukwai twacilae, sha ukulanda lelo tamwacilafwaya ukumfwa kufyo twaciba tulefwaya ukumweba. Mwacibiika amano yenu kukumfwa kuli ba shimapopo." Nangu line ni Precious na Phiri eba pusumwine uyu mulilo, balibalekelele bwangu bwangu. Abantu babombele capamo kukwafwa abalufishe ifipe fyabo na mayanda yene mubusanso bulya.

Abantu basuminishenye ukutila ukufuma pansiha ilya ine ba kulatekanya no kukutika kuli umo nomubiye epa kukana kwata amafya ya musa ngo yu na ku ntanshi, temulandu nangu mwaice, bakula mupeela inshita.



Ilipusho

Ipusheni ibumba ukumweba ifyo bale tontonkanya iyashi ili lile pilibula. Cetekeleni ukumweba pa bukankala bwa kubombela pamo. Ubwasuko bulefwaikwa bwakutila caliba icikankala nganshi ukupeela inshita ku muntu onse ukutila alande ifili ku mutima no kutila engomfwikwa kabilii ukusenda inshita ya kulanshanya cilafwa apakalamba ilyo tuleikalaka capamo. Abantu nga ba peepleko Precious na Phiri akashita aka kutila balande ifyali mumitima yabo, nalimo nga caliko eflya, nakabili Precious wine na Phiri aba kwatamo incende mu lukuta nalimo no mulilo wine nga tawaliko na kuba.



Amabumba yanono mu Cipingo

Mucipingo tula belenga pa mulandu wa bena Kristu abalelongana mumabu yanono mumayanda yabo atemwa muncende shimbi. Ibumba linono lili pamo fye nga mabumba yabumi yantu tulelandapo lyonse mumasambililo yesu. Libumba lya bantu abakumana libili libili ukuti bacite ifi:

- Ukusambilishanya mu cipingo
- Ukulanshanya ifya bwikashi buno
- Ukwibukisha Kristu no kukwata isenge
- Uku pepela capamo
- Ukwafwana mundalama ne fintu fimbi
- Uku tonda Lesa
- Ukushimikila kuli bambi pali Kristu .²

Mukwai ifi twamona pa mulu emilimo tubomba mumabumba ya bumi.

Abantu abengi bacilli bala twishika ukwafuma itontonkanyo lya kulongana

² Pastors.com/Rick Warren, 2012. Seven Marks of a Healthy Small Group [ONLINE] Fisangwa pa <http://pastors.com/seven-marks-of-a-healthy-small-group> [Fyasangilwe pa 28 june 2017]

mumabumba yanono. Mukwai catendekwe fye na bena Kristu bantanshi abo tubelenga mu Cipingo. Inkuta shantanshi nakuba fye mukwai tabali amabumba ya kalamba nganshi iyo, ilingi taba lecila pa mabumba ya bantu amakumi yasano (50 people). Nga mwabelenga inkalata yak u bena Galatiya yalembeelwe kwi bumba lya bantu abanono nganshi, ukucila pafyo mwinge lenganya.

Abena Kristu bantanshi balekumanina mumayanda, mulubansa lwa panse ye tempele elyo pamo pene fye na mu ma Synagoge yaba Yuda (inkuta sha ba Yuda). Tabalekula amayanda ya ma pepo nga fintu ilelo tulekwata iyo. Nakuba takwalumbulwa ama yanda ya mapepo aya bena Kristu mu Cipingo Cipy. Abena Kristu balelongana fye mumayanda yabo amabumba yanono. Twalamonako ifilangililo fibili mu cipinga.

Imboni sha mu Cipingo



Inkuta shalumbulwa mu nkalata yaku bena Roma elyo na kuli Filemone shali mumusumba wa Roma elyo na mu Kolose. Ishi inkuta sha lekumana fye mama yanda ya bantu te mu mayanda ya mapepo iyo.

Abena Roma 16:3-5

³*Ndeposhapo Prisila na Akwila ababomfi banandi mu mulimo wakwa Kristu Yesu.* ⁴*Aba bantu pa mulandu wakumpususha, tabatiinine no kufwa kwine. Kibili teine neka mbatasha, lelo ne nkuta shonse sha Benafyalo nasho shilabatasha.* ⁵*Ndeposhapo no lukuta ululongana mu njanda yabo. Ndeposhapo na cibusa wandi Epeneto e muntu wabalilepo ukusumina muli Kristu mu calo ca Asia.”*

Filemone 1:2

²*Twalembela uyu kalata na ku lukuta ululongana mumobe, na kuli nkashi yesu Afia, na Akipo uulwa ubulwi bwa Mfumu pamo na ifwe.”*

Cili icalungama nganshi ukulongana kwe bumba lya bumi mwibumba linono mu mushi wenu. Cibeleshlo icafuma mu cebo ca kwa Lesa.



Ifyakucita : Ubwangalo bwa ngolofwana (wheelbarrow)

Lombeni abantu bane (4) bese ku ntanshi ukuti bacimfyanye ukwensha ingolofwana. Abantu mubabike babili babili. Umo alambalale ilyo naikata amaboko pansi, umunankwe amwimye amolu mumulu elyo amaboko yabe eya kwendelako pamo nga ingolofwana. Lekeni ifyo fine na bonse mwibumba bangaleko. Londololeni ukutila, mukucimfyanya konse, tulingile ukubombe la capamo elyo twinga cimfyा abanensu. Cimo cine na mwi bumba lya bumi, ukubombela ca pamo enshila fye iya wamisha.



Amabumba ya bumi yalatwa fwilisha ukuti tube nga Kristu mumishi yesu

Mwi bumba lya bumi kuti:

- Twaishiba bwino abaleshupikwa mubwikashi naba lelofwa lyonse
- Twaafwiisha abantu ukubiika icitetekelo cabo mukucita pamo nga mu bwangalo bwa ngolofwana.
- Bonse fye tusambilishanya capamo
- Tulapeela inshita yakulanda no kukutika kuli bonse (pamo nga mu lyashi lya mayanda yalya yapile ku mulilo!)



Imboni ya mu Cipingo

Munkalata ya kwa Yakobo mwa isula amashiwi ya bu mpanda mano elyo pamo pene ne nsoselo sha mano. Cimo icali pa mutima wa kwa Yakobo ca kutila enga koselesha abantu ukubiika icisumino cabo mukucita, te kulan da fye pa kanwa nakalya iyo!

Yakobo 1:22-25

^{“²²} *Mwilaibepa mukupelelafye pakumfwa amashiwi yakwe, lelo mulecita nefyo yalemweba.* ²³ *Umuntu uomfwafye amashiwi lelo tacita ifyo yalemweba, aba kwati mutu uuilolesha pa meno mu mulolani.* ²⁴ *Cilya apwa ukuilolesha afumapo, apopenefye alaba nefyo amoneka.* ²⁵ *Lelo umuntu uulolekesha mwifunde ilyapwililika ilitulenga tube abantungwa, kibili akonkanyapo ukulinakila, tapelelafye mukumfwa alaba nako lelo alecita ifyo omfwa, ninshi Lesa akamupaala muli fyonsenfye ifyo alecita.”*



Ilipusho

Ipusheni ibumba ukumweba fintu ilembo liletufundisha. Koselesheni ubwa suko ubulelanda pa mulandu wa kubiika icebo ca kwa Lesa mukucita. Bepush eni nakabili ukumweba inshila amabumba ya bumi yenga fikilishishamo ici. Ici cile mwafwa ukumona apo abantu bafikile mukumfwa ifyo mulefunda.

Ukutusha: Panshita ino nomba imininikeniko no kwakanya amasambililo yenu mu fipande fibili.



Ifya kutungulula ibumba ly a bumi

Londololeni ukutila mucipande cino twala sambilila ifya kukondenkanya pamo elyo no kutungulula ibumba ly a bumi.

Nikwi kibili nililali twakula kumana

Ibumba ly a bumi kuti lyakumanina apali ponse fye mu mushi wesu. Kuti bakuma nina mwisamba ly a cimuti, pa sukuulu, muli ka tuti, mung'anda atemwa muluba nsa lwapa ng'anda. Icakuloleshapo fye cakutila ilingile yaba incende uko bonse bali nokuba aba angukililwa ukusangwako ukwabula ubwafya. Cawama ukuka na bomfy a icilonganino nga na mumona ukutila bambo cikaba kosela ukwisako.

Ifyakutungulula ukulongana kwe bumba ly a bumi

Mukulongana kwa lukuta, bakashimika ebalanda SANA BEKA nabantu bekala no kukutika. Limo limo abantu tabomfwa kufyo bale shimikila, limo kuti nabanaka elyo bambi baleshipula fye nokumfwa tabaleumfwa nakalya. Ilingi fye taku ba neshuko ly a kwipushako amepusho iyo. Abantu basambilia fye ku ntungulushi capwa.

Kwi bumba ly a bumi, intungulushi ili no kulanda PANONO FYE ukulondolola ifintu. Kulingile kwalabako ukulanshanya capamo bonse umo ifintu filolele. Abantu bali ngile ukwipushako amepusho. Abantu kuti bapepela capamo pa fintu ifile bapa mfya atemwa pa fya kupyungila Lesa munshila shisuma. Kuli nokuba ishuko ly a kulolesha mu cebo ca kwa Lesa nokuitontonkanishisha pafintu cile pilbula mumyeo yabo bonse umo

umo.³



Ifya kucita: Ubwangalo bwa ka mpombwa⁴

Angalenji ubwangalo ubu mweka ilyo bonse baletamba elyo panuma bonse bangaleko. Mulefwaikwa ukukwata akamupila kanono, ngatamatukwete lyena kuti mwa bomfyा akampombwa fye, kuti mwabomfyा nangu icungwa atemwa nga pali apple. Icili conse icingamyangukila ukuposelana no kwanka eco mwing abomfyा nga fyonde fyabolwa ifi.

Pangeni ibumba lya bantu cine konse konse beminine ku ntanshi. Tendekeni uk wangasha aka mpombwa kenu ukukonka ifyo bale mulangilila mu citabo cino.

Angasheni akampombwa mweka fye

(Poseni akampombwa mumulu elyo no kulakekata mweka fye ilyo mulelanda amashiwi aya pesamba).

Nga ndeangasha aka mpombwa neka, ninshi kwena ndeumfwa fye bwino sana. Lelo takuli nelyo umo uulesambilila ifya kwangasha aka mpombwa nakalya. Panono fye bonse mwalatendwa ukutamba ilyo ndeyangala neka. (Ebeni balya mwimike kuntansi balange ukunaka no kutendwa pa finso fyabo ilyo imwe mule twalilila ukwangasha akampombwa mweka). Ifi efyo ciba intungulushi ye bumba lya bumi nga ilelanda fye yeka. Abantu balatendwa no kunaka. Bomfwapo fye ifinono.

Angaleniko no muntu umo nomba

(Tendekeni ukuiposela akampombwa no muntu umo pali balya bali kuntansi ilyo mulelanda amashiwi aya).

Nganalateya akampombwa no muntu umo, uyo wine fye ena ewalaishiba ifyu ku teya. Limbi aleipushako amepusho nalimo alefwaya ukulandako

³ Icakumwenako ca ‘Ukukanalandanda elyo no kulandalanda’ cafuma mu cipande cimocine ica mu Kulimbwa muli Yesu Icitabo Cantungulushi. Revd. Dr. A. Morgan. ReSource.

⁴ Ici icilangililo cafumine mu citabo The Alpha Course Training Session: Ifya Kutungulula Ibumba Ilinono. Alpha International.

pafyo ilem bo lya mu Cipingi lile pilibula mu mweo wakwe. Naibimbamo mu bwangalo. Ninshi nalyo line, ninebofye elyo noyu fwe balaishiba ubwangalo. Imwe bonse tamwaibimbemo iyo, kibili nine neka neulelanda lyonse fye no kusambilisha.

Angasheni nabonse akampombwa nomba

(Tendekenki ukuposela bonse fye akampombwa abali kuntanshi ye bumba lelo lyonse bale bwevesha pakati kuli imwe.)

Mwi bumba lya bumi, cilawama nga cakuti bonse naba ibimbamo mufilicitika. Nomba bonse nabawkwata ishuko lyakulandapo ifyo imboni ya mu cipingo ileplibula mumweo wabo nangu fye ukwipushapo ili pusho. Bonse balesambilila , bonse nabaibimbamo. Ici caba bwino sana.

Angasheni akampombwa ne bumba lyonse lelo mumusango umbi

(Tendekenki ukposa akampombwa kuba mwibumba lilikuntanshi kibili mubebe nomba bela mibweseshu nimwe mweka pakati iyo, lelo kaleya kuli bonse mwi bumba ilyo takalabwelela pakati kuli imwe).

Londololeni ukuti; nenshila iyawamisha nilyo intungulushi taileasuka amepusho yonse yeka fye iyo. Cisuma limo ukuleka abantu baleasuka amepusho abanabo bepwishe no kulondolwelako abanabo ifyo bacimfishe amafya yantu bapitilemo bena mumyeo yabo. Uku ekwangala kusuma ukwa kampombwa.



Ilipusho

Ipusheni ibumba inshila ingawamishapo pansiha shonse twacilabomfyia pakwangala akampombwa iyakutungulwilamo ibumba lya bumi elyo bamwebe neco yabela bwino pali shonse.



Ifya kucita: bwekeshenipo ukuteya akampombwa muma bumba

(Fwayeni utu mpombwa twa kupeela cile bumba.)

Akanyeni abantu bonse mumabumba ya bantu cine konse konse. Sontenipo umo muli cile bumba abe uwakwangalila ibumba. Panuma yanshita mulebeba inshila balateyelamo aka mpombwa ukubomfyia shilya twaciba tulebomfyia panuma. Kuti baleiposela akampombwa kabu nga filya fine twacilacita. Cilomfwika bwino sana kibili nokukoselesha icikomo

cakuibimbamo bonse mu filecitika elyo no kutila cila muntu aleiteyela akampombwa umwine fye.

Cikankala ukukumanya abantu nelyo ukulongana kwe bumba takulafika
Cikankala nganshi ukumona ifyo ukukoseleshanya kwesu takulecitwa fye ilyo twa longana capwa no kupwa. Limbi bamo bali na mafya,balekabila ukukose leshiwa mumweo wabo. Nge ntungulushi ye bumba , mulimo wenu ukupe mpulako abantu benu mukati ka mulungu.Cimo cine fye nabalya besa kwi bu mba lya bumi nomba tabala tetekela Yesu iyo. Bapempuleni,kwateni inshita na bena . Lekeni bamone ukutila mwali basakamana.

Amafya ayaseka nenshila sha kuya pwishishamo

Kuti kwaba amafya yamo yamo mwibumba kibili mulimo wa ntungulushi ukuyapwisha pakutila ibumba lya kosa. Ibumba nga lyaleka ukwenda bwino, abantu bakanenuka,bakaleka nokwisa kuku kumana kwenu.

Pakulondolola bwino ici, ebeni balya mwacilateya nabo akampombwa bese kuntansi na kibili, bonse cine konse konse.Twala peelako nafimbi ifya ku mwenako.

Uwatemwa ukulanda lyonse

(Ilyo muleposelana akampombwa no muntu umowine mwibumba cinkuleniko abantu amuti)

Ilingi fye mumabumba yonse mulabako umo uwatemwa ukwa suka lyonse no kufwaya ukulandapo fye lyonse. Kuti alalandia icakuti bambi bala filwa ukukwata ishuko lya kulandapo.

Pamo nge ntungulushi mulingile ukucita shani pa muntu wa musango uyo pakuti acefyeko ukulanda eka,nabanankwe nabo balandepo?

Nga mwamweba amuti, “John, awe walandauka sana weka,leka naba nobe balandeko we,” Bushe John kuti aumfwa shani? Kuti akuntukilwa sana kibili kuti limbi aleka nokwisa kukulongana kwe bumba lya bumi.

Kanshi cisuma ukumweba pamo nga ifi, “waasuka bwino John, nomba nga ba mbi tuletila po shani?” John teti akuntukilwe iyo, lelo kuti aishiba ukuti cilefwai kwa naba nandi nabo balandepo ifyo baletontonkanya.

(Nomba lekeni ukuposela umuntu umo akampombwa, poseni kuli bonse fye).

Abansonni, abashasukako amepusho no kulandapo nakalya
(Poseleniko bonse akampombwa lelo mule cilukilapo fye umuntu umo wine).

Kuti mwalanda shani pa kukoselesha uyu muntu pakutila naena alandepo?

Limbì kuti mwamweba amuti, “Cinshi taulandilapo, bushe tawakwata amano?” Anna kuti aimona ngo ushaba namano, kabilo nalimo no kubwela takabale abwela kuku longana kwe bumba lya bumi iyo. Lelo mulingile ukulanda pamo nga ifi, “Anna ulemoneka kwati naukwatako ifisuma ifyo ulefwaya ukulanda, bushe muliko nefyo mulefwaya ukulanda pali ili ilyashi?” awe nomba kuti aba uwakakuluka ukulanda.

Limo abantu kuti batila nshile fwaya ukulanda, nga caba ifyo, lekeni babe tondolo abene pantu busalo bwabo. Limbi panuma ya nshiku ishingi, bakashipa elyo na bo bene bakatendeka ukulandapo mu nshiku sha ku ntanshi.

(Poseni akampombwa kuli bonse mwi bumba pamo fye na kuli ulya uwa nsoni).

Ebeni balya beshile kuntanshi nomba baye bekaleko mwibumba.

Umuntu uwatila ubwasuko ubu bwabufi

Nga cakutti umo alanda ifi, “Ine nsha sumina ukutila Yesu ni Lesa.”

Kanshi kuti mwaasuka pamo nga ifi, “Naine kale efyo naishibe mpaka ilyo na mukumenye no mweo wandi tawali cimo cine iyo.” Atemwa kuti

mwatila, "Bamo ifwe twaishiba nokusumina ifyapusana kuli ifyo mwalanda, kanshi kuti cawamaisha nga twatwalilile ukusambilishanya mu Cipingو elyo kuntansi tukomfwe ifyo tukasambilishanya mu cipingo cine.

Nga umbi alanda ifyalubana icinecine, kuti mwatilafye nalimo amuti, "Ico cenacansekessa sana kibili nshatala umfwapo ifya musango uyo."

Bushe kuti baumfwa shani nga mwatile fye, "Ifyo tefyo naimwe,namuluba, kuti mwayasumina ifya musango uyo kwena!" Icacine fye kuti bacenwa apakala mba nganshi.

Nalimo teti babwele libili ku kulongana kwe bumba lya bumi, ninshi mwalufya ne shuko lya kubafwa ukupitila mu mbila nsumma. Cimusakamika ukumona abantu benu tabaleiluka mumulungu umo fye. Fwe bengi calitusendele inshita uku fika pa kwishiba bwino bwino Kristu. Kanshi tusambilila panono panono.

Ibumba talile kumana libili libili,kibili abantu tabaleisa pashita iyaimikwa Ukulongana kwe bumba lya bumi ta kulingile ukucila pa nsa shibili (2hrs). Muli uyu musango, cilaba icayanguka kuli bonse ukusangwako. Ukulongana kulingile ukucitwa pashita imo ine cila mulungu. Nga cakutila twala cilukilapo imilungu ukwabula ukulongana, cilafuma bwangu pa mitima ya bantu. Ngatakuleba ukoko nkanya ukulongana lyonse, abantu balanenuka bwangu bwangu. Nangu fye ni mu mishi ya mu Africa umo inshita taikonkwa bwino ilingi, ifi fyena tulelandapo, fikankala nganshi na muncende sha ifi fine.

Ilyo kwaba abale cincintila ibumba lya bumi.

Inshita shimo abantu balalwisha ukufulunganya amabumba ya bumi mu mishi yesu. Abantu balakwata umutunganya bwangu pa fintu. Inshila isuma uku cimfishamo ububwafya, kulondolwela bwino abantu ifyo mulecita elyo no ku pepela pa muli mo uyu inshita ishingi.Nga mwaumfwa bamo balanda ifya bufi, kaba kumanyeni bwangu bwangu no ku balondolwela bwino pa kutila beshibe ifituntulu pa lwa ili bumba lyenu iya bumi. Twalimonapo ilingi fye uko ici cacitikapo elyo kibili cali cimfiwa

mu ncende ishingi.



Mukwipifya

Pitulukeni mu lyashi lya kwa Precious na Phiri mu kwipifya fye.

Londololenikoifyo abantu nga baikatene, awe no bwafya bulya nga ta bwacitike iyo. Ibukisheniko abantu pa bwangalo bwa ka mpombwa elyo mupeepleko ne fikomo fimo fimo palwa kutungulula ibumba lya bumi ifyo mwa cisambilishapo.



Ukupepa

Ebeni abantu ukuya mumabumba ukulingana ne mishi intu ba fuminemo.

Bebe ni ukutila ba pepe capamo no kulomba ukutila Lesa abafwe ukuya tendeka ama bumba ya bumi mu mishi yabo.

Nomba ipusheni abantu bamwebe nga cine fye Lesa ale basosha ukuya tendeka amabumba ya bumi pamo nge nshila imo iya kulenga ubupusano mumishi yabo. Nga cakutila efyo cili, lyena bebeni beminineko, bapepe nakabili ukutila Lesa abafwe ukumona bonse abacindama kibili abalingana fye mu meno ya kwa Lesa, ukuba abaiteyanya ukusambilia kuli umo no mubiye kibili ukuipelesha ukupyungila abantu bambi.

Icipande 4: Umuntu onse aliba no mulimo



Ubuyo

Ubyo bwa cipande cama sambililo ici bushintilile pa kumona ukutila abantu bailuka bwino umusango ulupwa lwa bana ba kwa Lesa lulingile ukubombela mo mu mishi yabo.

- Ukwishiba ifyo umubili wa kwa Kristu waba
- Ukuti beshibe ifyo muli Kristu twaba fye cimo cine
- Ukwishiba ifyo ibumba lya bumi libomba mumishi yesu



Ukulangililwa

Pakulanda ilyashi lya cipushi ca kupapa, mumone ukutila abantu batantama bwino bwino kuntanshi pa kutila bonse bamone ifile citika. Shininkisheni ukutila bonse balya baipeeshe ukwisa kuntanshi baumfwikisha ifyo balingile ukucita mu cilangililo cesu ici.



Ilyashi: Icipushi ca Kupapa.

Mwibala lya kwa shibulimi umo ifi, mwatwele icipushi icikalamba nganshi. Cali ici kalamba nganshi icakuti shibulimi ali uwasansamuka nganshi pa bushiku bwaku yacifumya mwibala ukutila engashitisha no kumonamo ulupiya ulwingi nganshi.

Eico shi bulimi aile mukufumya icipushi cakwe mwibala.
(Bulenipo umo mwibum ba abe shibulimi uuleya ku mabala yakwe mukuya fumya icipushi cakwe).

Aesha ukwimya (bebeni beshe ukwimya bafile), nakabili aesha afilwa, ifyo fine panuma ya miku ne miku, awe nakalya fye afilwa ukwimya icipushi ca fina (mup ee ele shibulimi wenu imiku atemwa ine iya kwesha ukwimya lelo afilwa).

Awe shibulimi aesha ukutontonkanya uwinka mwafwa ukufumya icipushi cakwe, bwangu bwangu aibukisha ukutila umukashi wakwe eko ali ku ng'anda. Elyo atile "kanshi ninje senda umwina mwandi." (Ebeni shi bulimi wenu asaleko namayo umo mwi bumba.)

Uyo uwasonwa, lekeni eminine kunuma ya kwa shibulimi bapange umulongo ilyo baletinta icipushi cabo. (Nga cili icayanguka kuti aikata mumusana atemwa mu cakufwala ca uyo ali kuntanshi pa kutila cilange ifyo baletintila capamo pene fye. Twalilieni ilyashi no kulangilila abantu ifyakucita.)

Nomba twalilieni ukutinta icipushi na kibili. Mulebwekeshapo ukulundako umuntu umo umo pakutila umulongo ulelepelako fye ilyo baleesha ukusenda icipushi ca kupapa.

Ilyo shibulimi nabakashi bakwe bafiliwe ukusenda icipushi, abakashi bayaita umwana wabo umulumendo.

Awe nalyo line fye bafilwa shibulimi, umukashi pamo no mwana umwaume. Uy umwana epa kuyasenda nkashi yakwe.

Nomba shibulimi, umukashi, umwana umulumendo no mwana umukashana, baesha bonse ukwimya icipushi, nalyo line awe bafilwa. Kanshi umwana umukashana epakuya senda imbwa iyo batekele pa ng'anda.

Eico nomba shibulimi, umukashi, umwana, umulumendo, umukashana pamo nemba yabo baesha namaka yonse ukwimya icipushi cabos, awe nakalya bafilwa fye na kibili. Ilyo shibulimi, umukashi, umwana, umulumendo, umukashana pamo nemba yabo bafililwe, imbwa ya tile ninje nsende pushi pa ng'anda epo ali uleke ese awtawfwe umulimo.

Awe nomba shibulimi, umukashi, umwana, umulumendo, umukashana, imbwa elyo na pushi, baesha nganshi ukwimya icipushi cabos, bafilwa nakabili.

Eico pushi atile ni ndeya ita kwindi ulya aba mu ng'anda mumwesu ese awtawfwe uyu mulimo kusuka twaisa fumya icipushi cesu. Ilyo kwaisa kwindi elyo icipushi caima, bakwanisha ukusenda.

Tutoteleko bonse abaciipelesha mu bwangalo bwesu.

Lekeni bonse babwelelemo nokuya ikala mufipuna ilyo ibumba lile ba totelako.



Ilipusho

Ipuseni ibumba ukumweba ifishinka ifili mulyashi ili twafuma mukulangilila? Muli amasuko yabili yantu mule fwaya sana abantu ukumweba kibili ukuti bomfwikishe bwino bwino.

- Tulingile ukubombela ca pamo
- Uyo uushakwata amaka napanono fye naena alicindama nganshi, cimo cine fye na uwakosa apakalamba. Bonse ba mulimo nganshi mumushi wesu

Ukulingana nefyo twamona, ilingi fye amabumba ya bumi yaleluka bwangu ulub ali lwa kubombela capamo no kwikatana lelo icipande cimbi iciletulanga ifyo nabobene bamoneka ababulwa amaka ukubapo kwabo mwibumba kunkala nganshi,cena ici cilakosa ukumfwika kubengi fye.



Amalembo ya mu Cipingó

Kalata yak u bena Galatiya pamo pene ne ya ku Lukuta lwa ku Korinti, ya lembe lwe yonse no mutumwa Paulo. Mu ma kalata aya, buumo, ukubombela pamo kuba abalingana, emitwe ikalamba nganshi iyalandwapo libili libili. Iciletulanga ukutila, milandu iya fina nganshi mumenso ya kwa Lesa. Cikankala ukubelenga aya malembo no kuya pwisha bwino bwino.

Kuti mwaesha ukwampanya ama shiwi yali mu nkalata yabena Galatiya kulyashi lya cipushi ilyo twacumfwa.

Amashiwi yali mu nka lata yaku bena Korinti nayo ine ile lundapo fye cimo cine.

Galatia 3:26-29

^{“²⁶}Apo mwalisumina, nomba bonse muli bana bakwa Lesa ico mwaba muli Kristu Yesu. ²⁷Apo mwabatishiwa ukuti mube muli Kristu, kansi nomba mwafwala Kristu umwine wine. ²⁸Kansi nomba takwaba

*kapatulula kakuti uyu Muyuda noyu Mwinafyalo, uyu muntungwa noyu musha, uyu mwaume noyu mwanakashi. Awe apo bonse mwaliba muli Kristu, kanshi nomba mwabafye umo.*²⁹ *Nga mwaba abantu bakwa Kristu, ninshi lyena muli ba mu bufyashi bwakwa Abrahamu, kabilii mukapoka nefyo Lesa alaya.”*

1Kolinti 12:12-31

*“¹²Kristu aba ngo mubili wa muntu. Umubili wa muntu wakwata ifilundwa ifingi. Lelo nangu wakwata ifilundwa ifingi, fyonse fipangafye umubili umo.*¹³ *Eifyo fine na ifwe bonse, Abayuda nangu Abenafyalo, abasha nangu abantungwa, bonse twabatishiwa kuli Mupashi umo wine ukuba umubili umo. Kabilii bonse balitunwesha Mupashi umo wine mu myeo yesu.*

*¹⁴Pantu umubili tawapangwa na cilundwa cimofye, lelo wakwata ifilundwa ifingi.*¹⁵ *Ulukasa nga Iwatila, ‘Ine nshili cisansa, kanshi nshili cilundwa ca mubili,’ bushe ico ecengalenga ukuti ulukasa lukaane ukuba icilundwa ca mubili?*¹⁶ *Elyo ukutwi nako nga kwatila, ‘Ine nshili linso, kanshi nshili cilundwa ca mubili,’ bushe ico ecengalenga ukuti ukutwi kukaane ukuba icilundwa ca mubili?*¹⁷ *Umubili onse aubafye ilinso nga kuti walaumfwa shani? Kabilii umubili onse aubafye ukutwi, nga kuti walununsha shani?*¹⁸ *Nomba Lesa wena abika ifilundwa fya mubili cimo cimo mu ncende alefwaya ukuti fibelemo.*¹⁹ *Ifilundwa fyonse ifya mubili afibafye icilundwa cimo, ninshi nga tekuti kube umubili.*²⁰ *Lelo ngefyo caba, ifilundwa fyena fyaba ifingi, nomba umubili wena wabafye umo.*

*²¹Kanshi ilinso tekuti lyebe icisansa aliti, ‘Nshilekukabila iyoo!’ Nangu umutwe tekuti webe amakasa auti, ‘Nshilemukabila iyoo!’*²² *Mu cacine, ifilundwa ifimoneka ukuti tafyakosa, ifi e filundwa tukabila nganshi.*

*²³Kabilii ifilundwa ifyo tumona ukuti tafyacindama, ifi e filundwa tusakamana nganshi. Elyo ifilundwa fya mubili ifituletela insoni, fyena tulafifwika bwino bwino.*²⁴ *Nomba ifilundwa ifimoneka bwino fyena tatufisakamana. Ni Lesa ewapanga umubili icakuti ifilundwa ifikabila umucinshi, alefipeela umucinshi.*²⁵ *Epakuti mu mubili mwilaba kupusana, lelo cila cilundwa cilesakamana ifibiye ngefyo ciisakamana icine.*

²⁶Icilundwa cimo nga calacula, ne filundwa fimbii fyonse nafyo filacula.

Elyo icilundwa cimo nga cacindikwa, ifilundwa fimbì fyonse nafyo filasansamuka.

²⁷*Imwe bonse pamo, muli mubili wakwa Kristu. Elyo cila umo pali imwe muli cilundwa ca mubili wakwa Kristu.* ²⁸*Lesa alitantikafye bwino fyonse mu lukuta. Abakubalilapo basole, elyo abacibili, bakusesema amashiwi yakwa Lesa, abacitatu ni bakafundisha. Elyo pakonka abacita ifipeshamano, elyo pakonka ababa na maka yakundapa, elyo abasakamana abalanda, elyo intungulushi, elyo na balanda indimi ishalekana lekana.* ²⁹*Bushe bonse basole? Bushe bonse ni bakasesema wa mashiwi yakwa Lesa? Bushe bonse ni bakafundisha? Bushe bonse balacita ifipeshamano?* ³⁰*Bushe ni bonse baba na maka yakundapa? Bushe ni bonse balanda indimi ishalekana lekana? Bushe ni bonse baba no bupe bwakulondolola ifyalandwa mu ndimi ishalekana lekana?* ³¹*Kanshi mulefwaisha ubupe bwacindamapo.*

Kanshi nomba nalamulondolwela ubupe bwacindamishapo pali bonse.”



Bonse twaliba no lubali tulingile ukubomba

Bonse ifwe fwe bekala mumishi fwe ba tetekela Kristu Yesu, kuti Lesa atubomfyia apakalamba nganshi ukucita ifikalamba mumishi yesu. Abengi basumina ukutila kano ngawali niwe kapyunga, atemwa evangelist uwa sambilila elyo winga bomba umulimo wa kwa Lesa. Kibili abengi nabo basumina ukutila membala wa Lukuta fye ena tapali ifyo enga bomba kibili tasuminishiwa uku bombela Lesa mumushi ekala. Naco cine bufi kibili cilubo fye apakalamba nganshi!

Natweshe ukutontonkanya pa mashiwi yali mu nkalata yaku bena Galatiya. Icishinka cili mu nkalata ino ca kutila bonse twawkwata shikulwifwe umo fye no yo, ni Kristu Yesu. Tapafwile kuba ukulekana pa kati kesu iyo. Cibe fye ni mu mitundu, mu nkanda shesu, mu masambilio, mu kucindama kwesu nangu ni mu musango uuli onse. Bonse twaba fye abalingana mu menso ya kwa Lesa shifwe. Kapyunga tafwile ukulapatikisha fye abantu ifyakucita nakalya, tefyo alingile ukubomfyia insambu shakwe. Membala umukankala mu lukuta takwete insambu sha

kulanda sana ukucila abapina iyo. Ico twaba abalingana mu meno ya kwa Lesa cileplibula ukutila inkuta shesu pamo pene na mabumba ya bumi filingile ukutungulwilwa munshila iya mulinganya, ukwabula akapatulula.

Umutumwa Paulo abomfeshe icipasho camibili yesu pa kulondolola bwino uyu mulandu. 1Korinti 12:12-31, ebulondoloshi bwambela ya mubili wa kwa Kristu. Umuntu onse kabili icilundwa conse calicindama nganshi ku mubili ukutila wingaba no bumi busuma.



Ilipusho

Bushe ici cilelola mwi ukulingana ne fyo tulingile ukutungulula inkuta shesu pamo na ma bumba yabumi yantu tulekabila ukuya tendeka mumishi yesu? Bapeeleniko insa shisano ilyo baleya mu mabumba ya bantu batatu atemwa bane kukulanshanya. Nga inshita ekoili lekeni bese balande kwi bumba ifyo balanshenye po.



Icishinka icikalamba icili mu nkalata ya bena Korinti ca kutila ifilundwa ifyabula amaka ku mibili yesu atemwa ifyabulwa umucinshi, fyapeelwa umucinshi no bukata ubwaibeela fye. Icileplibula ukutila filya ifilundwa tumona ukutila tafya cindama kabili tafyakwata umulimo ukalamba ku mibili yesu(bonse kuti twafishiba ifyo filundwa), nakuba mumenso ya kwa Lesa fyaba ifya cindama nganshi. Umusango tumwenamo abantu mu mabumba yesu pamo pene na mumishi yesu, fyaba ifya pusana apakalamba nganshi. Fyaba fye ifya pilibuka pantu kuli Lesa kwena balya bene tutila tababa no mulimo, eba cindama nganshi,kabili eba ntansi.

Akakondo kakumpela ya lukasa lwesu tukamona akacepesha sana kabili akasha ba no mulimo. Kuti mwati no kuti nalaka teta na panga nkafumye kulukasa lwandi, tapali ico nala bulisha nakalya. Nomba ninshi mwalaluba apakalamba fye. Ukwabula akakondo aka, cintu caafya ukwiminina bwino bwino. Umntu uwalufya aka kakondo, awe atendeka fye ukusambilila ukwenda cipyia cipyia.

Nomba nga icikumo cena ni shani (umunwe uwaina uwipi)? Tacaba icilundwa icikalamba kabili icamaka ku mibili wesu iyo. Lelo nga

caputwilweko, cikaba icakosa nganshi ukwikata ifintu bwino kuminwe yenu nga tamukwete icikumo. Nangu tacimoneka icikankala, lelo caba ica cindama nganshi ku mubili!

Bonse fye tulingile ukubomfya ifya bupe fyesu

Ukuba abalingana mumubili, na Kristu emutwe wesu, cilelola mukutila ati; bonse twalikwata ifyabupe, kabilo tulingile ukukwatamo ulubali ulo tuli no kubombako ku mubili wa kwa Kristu. Nga twa lolesha na kabilo mu nkalata ya ku bena Korinti, tulesangamo ifyakumwenako pamo nga ifi:

- Abatumwa
- Bakasesema
- Bakasambilisha
- Abatukuta ifisungusho
- Abakundapa amalwele
- Abakwafwa
- Bakateka
- Abalandila mundimi sha misango misango

Mukwai mu Cipingo mwaba ifyabupe ifingi ukucila napali Ifi pa mulu. Lelo muli ifi tutantike, umutumwa Paulo alepeela fye ifyakumwenako ku Lukuta lwa ku Korinti. Aleipusha ilipusho lyakutila; bushe kwabako umo uwinga tukuta muli iyi milimo yonse eka fye kwena? Ubwasuko bwakutila; awe nakalya fye!

Mumusango umo wine fye naifwe bene tukabila umo no mubiye ukuti twafwa ne mufya bupe Lesa apeela kuli cila umo. Ngatwa bombela ca pamo kuti twaba abakosa elyo kabilo kuti twacita bwino umulimo Lesa atupeela ukubomba.

Nabashaba mu Lukuta bene, twibalekapo fye iyo!

Ilembo lya mu Cipingo

 Mateo alembele ifyalecitika mumweo wa kwa Kristu pakutila twishibe ifyali ifikankala kuli ena. Icipande twala belenga cilelonda pansiha imo ilyo Yesu ase kelele kabilo no kulya capamo nabantu abashali nesenge na

Lesa kabiili abasulilwe ku bantu pansiita ilya. Ici cikankala nganshi mumenso ya kwa Lesa.

Mateo 9:9-13

⁹Illyo Yesu afuminepo, amwene umuntu umo, ishina lyakwe ni Mateo, ekele mu ḷanda ya musonko. Amweba ati, ‘Nkonka.’ Nao Mateo aimala mukonka.

¹⁰Nomba cilya Yesu ali pakulya mu ḷanda mwa Mateo, bakasonkesha bamusonko na bampulamafunde abengi baisa mukulya pamo nankwe na basambi bakwe. ¹¹Illyo Abafalise bamona ifi, balaipusha abasambi bakwe abati, ‘Bushe cinsshi kafundisha wenu alila pamo na bakasonkesha bamusonko na bampulamafunde?’

¹²Yesu ati ateshe ifyo, abeba ati, ‘Abali umutende tabakabila shiŋanga iyoo, kano abalwele. ¹³Kanshi kabiyen'i muye sanga umwalola Amalembo Yamushilo ayakuti, ‘Ine mfwaya uluse, ilambo lyena telyo.’ Ala ine nshaisa kukwita abakaele, kano ababifi.’ ”



Ilipusho

Bushe cilelola mwisa ukulingana ne fyo tumona abantu abashiya ku kulonga nangu ku lukuta ululi lonse? Bushe tu bapenda nga bambi bambi fye atemwa nga abena mwesu? Peeleni abantu inshita, lekeni babe mumabumba ya bantu batatu atemwa bane pakutila balanshanyeko pali uyu mulandu. Ngakuli inshita, lekeni bese balande ifyo balanshenye ukufuma mumabumba.



Ilingi fye fwe bena Kristu na mu filonganino fyesu, tulaipatulula sana ku bantu balya tumona ukutila babembu. Twasumina ukutila tulingile fye ukukana pala ma kuli bene. Kibili tutila no kuti babi icine cine fye, nga twapaleme kuli bena kuti baonaula imibeele yesu. Ici te cishinka iyo, kibili tefyo Yesu atweba ukucita

Mwilembo Iyesu, Yesu wene apalamike ababembu naba kasonkesha wa miso nko elyo no kulya pamo nabo. Bakasonkesha wa misonko baishibikwe ukuti ebabembu kibili imbifi nganshi pansiita ilya. Kuncende

Yesu aleikala ukwitwa pansiha ino ukutila Israeli, abashiliika ba calo ca Roma eba leteka. Abantu taba batemenwe nakalya. Nomba bakasonkesha wa misonko, ebalepokelako ubuteko bwa bena Roma indalamu bantu mu Israeli. Ilingi fye balebepa ubufi no kwibapo indalamu shimo, kabili bali nama fisa kanwa nganshi, baleibapo indalamu ishingi no kunonka apakalamba. Kanshi bali bantu abapatilwe nganshi mu calo cilya. Lelo Yesu tasakamene iyo, akwete inshita na bena.

Tatwaba no kuba fye umubili umo muntu tuli nokuba abalingana. Lelo tulingile ukuba umubili umo kabilu uwaiteyanya ukupokelela abakunse ukuilunda kuli ifwe. Twita abantu ukwisa senda inshita naifwe elyo pamo na Kristu. Amabumba yesu aya bumi, yalingile ukuba ayaisuka kkusengela BONSE mumushi wesu, tacilesakamika umusango babelelemo atemwa ifyo bacita.

Yesu takonkele abamwishihe nakalya, lelo ni abo bene aba shamwishihe. Naifwe tulingile ukucita cimo cine.



Ilipusho

Ipusheni ibumba; bushe bantu ba musango nshi abo tatusakamana kabilu bonse tatubaposako namano mumishi yesu? Lanshanyeniko pafyo mwinka lenga nabo bene babimbwemo mumulimo.



Ukucinkulwako

Cino cipande ca masambililo cikankala nganshi. Kanshi mwibelenga fye iyo, lekeni abantu mwi bumba bamone ifyo cinga bomba elyo ne finga citika. Pa kubafwa ukwishiha ici, cifwile cacitikila fye mumenso yabo . Kwaba insoselo iitila “Icikope cimo fye cilanda amashiwi ikana limo.”



Ifyakucita

Mu cilangililo cesu, tulefwaya ukumona ifyo ibumba lya bumi lingabomba. Tulefwaya tulange kabilu nafintu ukukoselesha ifya bupe fya misango misango ifyo abantu bapeelwa nga fya bombele bwino capamo kuti fya koselesha imilimo bwino kabilu nokutwala ibumba pa ntanshi.

Ebeni abantu bibili baipeele ukwisa kuntanshi ye bumba. Londololeni ukutila aba bibili nabaipeelasha ukutendeka ibumba lya bumi mumushi wabo.

Lekeni abo bibili baleya mwibumba no kusendamo abantu cine konsekone (8), abo eba membala we bumba lyabo. Beminine bonse kuntanshi mumulo ngo umo wine ilyo baloleshe abantu bonse.

Londololeni ukutila ili libumba lya bumi, kibili nomba lya pwisha imyeshi muta nda (6 months), apo batampila ukukumana cila mulungu. Bakumana pali cibili Lyonse ne nshita ya kasuba pa 15hrs ukufika 17hrs elyo cila mulungu kulasa ngwa abantu pakati kampendwa ye kumi (10) ukufika ku ikumi naba sano (15).

Bafuma munkuta ishalekanalekana, kibili babomfyा ifitabo babapeele ilyo bali ku masambililo yaba Dignity.

Londololeni ukutila mwi bumba ili, musangwa abantu abalekana lekana. (Abantu balekana na batantikwa apa, kibili mulingile ukulondolola cila umo no mulimo wakwe. Shininkisheni ukutila mulelondolola bwino bwino no kwafwa abo beshile ku ntanshi.)

Kakondenkanya pamo na kafwilisha

Aba bibili basumunishenye ukutendeka ibumba ibumba lya bumi. Balandile nabantu abalekanalekana ukufuma munkuta ishingi elyo na mumushi fye. Pa numa ya myeshi mutanda, bonse aba mwibumba na ba kula. Abantu bacilli fye aba munkuta ishalekana lekana, nakuba bibili bena tabaya ku lukuta nangu lumo iyo lelo bacilli bale tontonkanya pali ici.

Abantu bibili abaishiba ukufunda abana banono

Bena bamona abaice bafulisha sana mumushi. Cila mulungu bena bashala fye ilyo abakalamba balelongana. Elyo basala ukucitapo cimo, kibili batendeka uku kolonganika abaice no kubafundisha pali Yesu cila mulungu. Ici calibombele bwi no pa mulandu wakutila aba baipeeleshe ukubomfyा ifya bupe fyabo kibili kakondenkanya we bumba pamo

nakafwilisha wakwe balibakoseleshe ukubo mba uyu mulimo.

Umuntu naumbi ni kafundisha uwakampuka nganshi

Uyu muntu ena aleluka bwangu ifyo bamufunda, aleshako no kutungulula ukusambilila amalembo. Intungulushi she bumba sha mwipwishe nga engaya tendeka ibumba pamo no mubiye umbi mumushi wa mu pepi.

(Ibukisheni mu citabo cino natulanda pafya ukusandulula ibumbai).

Abantu batatu abaishiba ubulimi bwa musalu

Umo alishiba sana ukulima umusalu kabiili alefwaya ale afwilisha abalanda ukufuma mwibala lyakwe. Bambi babili mwibumba baipeelesha ukubombela pamo nankwe pakutila bengafwilisha abalanda mumushi wabo.

Abantu babili bacilli tabala tetekela Yesu Kristu iyo.

Balesa kukulongana kwe bumba cila mulungu. Baleya balapalamama kuli Yesu.

Ilyo ibumba lile kula ne fyabupe fine fileya filesokolokelako, kabiili ukupitila mukukoseleshiwa nentungulushi she bumba, umulimo uleya pa ntanshi mu mushi wesu. (Twalilileni ukulondolola icicikomo mpaka fye bonse bomfwikishe.)

Toteleni kuli balya bacisa kuntanshi, kabiili lekeni bekale mu fipuna nomba.

Nifwe fye twingalenga ifi ukucitika!



Abantu fye abengafwilisha umushi wabo, libumba lya bumi. Ebantu abo Lesa asala mumushi wabo kukulanga icitemwiko pamo fye no kwafwilisha mumafya. Aba ebantu Icipingo cilumbula ukutila imiti yamaka kabiili iya bulungami (Isaya 61:3). Kwaliba ubwafya ubukalamba nganshi ubulesha abantu ukubombela pamo kukucitapo fimo mukuyafwilisha abene.

Nobwafya ubu bwakutila abantu ilyo balacetekela aba kufuma kumbi ukutila ebafwile ukwisa bapwishisha amafya mumushi wabo. Ninshi twalaikala fye no kulolela ukutila fimo fyelacitika elyo taficitika muli uyo musango nakalya, tukalolela tukanaka fye mukwai.

Nomba ikaleniko pakati kebumba lyenu, nokulolela ukutila fimo fyalacitika. Ika leni fye mpaka abantu batendeke no kutendwa. Ipuusheni ibumba limwebe ifi nga citika ngamwatwalilile ukwikala palya pene. Ubwasuko ni tapali nakalya.

Mumusango umo wine, nalimo ngatatundeke ibumba lya bumi mu mushi wesu tapali ifikacitika nakalya.



Ukupepa

Tulekabila ukupepa ukutila Lesa enga bongolola umupashi wakukana ikatana, ukulwishanya, no kukana belelana uluse mumushi wesu. Bikeni abantu muma bumba ya bane atemwa batatu. Lekeni ba pepele pali ifi:

- Lesa engaleta capamo inkuta mumushi wesu pakutila tutendeke ibumba lya bumi
- Ukutila kwikalaba umupashi wakulwishanya
- Ukutila ifyakunuma filabweko no kutendeka ukuya kuntanshi

Nomba ipusheni abantu ukutila benga pepela umushi wabo mu fintu fimbi. Tontonkanyeni pa bantu balekanalekana mumushi kabilii nokwipusha Lesa ukutila engabapalamika ku mwine pakutila bapokelele ipusukilo muli Yesu Krisu.

Lombeni Mupashi wa mushilo aleke pabe ukuwikishanya pali bonse aba lepepa.

Icipande 5: Ukulondolola Ifibombelo fyesu



Ubuyo

Cino cipande cili mumusango wakubiika mukucita. Cishintilile pakumona ukut ila bonse baishiba bwino bwino ifibombelo fyesu kibili no kutila kuti bafibom fya bwino.



Sendeni cino cipande nge cakulanshanya fye. Shininkisheni ukutila na mu kwata ifitabo tubomfyा ku mabumba ya bumi kibili peeleni ku basambi benu

Mulingile ukwishiha bwino ifi fitabo pantu mula fibomfyा ku mabumba ya bumi kibili na basambi bene nabafishiha pantu balifimonapo.

Mubalilepo ukulanda ico mwatemenwa sana ifi fitabo,no busuma fyakwata.

Nomba ba peeleni inshita ya kutila ba pitulukemo pansiha iyalinga fye.



Inshila isuma; kuti mwasuminisha bonse ukukwatako akashita kakwesha ukutungululako icipande cimo ica masambililo ayaba mu fitabo ifi. Kuti mwa salako icipande cimo mufitabo fyesu elyo no kupeela abantu ifiputulwa ifyale kanalekana. Nalimo kuti mwapeela bambo ukutungulula iciputulwa cakula nshanya, bambo iciputulwa ca mboni ya kusungila ,elyo bambi iciputulwa ca mapepo.

Mulingile mwakoselesha abantu panuma ya kwesha ukubomba no kubeba ifyo bacibomba bwino elyo no kubafwilishako bwino bwino umo bashacita bwino pakutila bengacita bwino kuntansi.

Limbì teti mukwate inshita ya kupituluka mu cipande conse, lelo ukupituluka panono muciputulwa cimo, ciletupeelako fye ishuko lyà kumona apo abantu besu bafikile mukwishiha ifya kubomfyा ifitabo fyesu.

Icipande 6: Ukuteyanya



Ubuyo

Cino cipande cishintilile pakuteyanya ifyo tukaya tendeka amabumba ya bumi mumishi yesu kibili nenshita ya kuya tendeka. Ifya kufikilisha ni ifi:

- Ukutila abasambi bapekanye ifyo bali nokuya tendeka amabumba ya bumi.
- Ukuti beshibe intampulo balingile ukukonkeshapo ukufuma pano
- UKusambilila ifyakuteyanya imilimo.
- Ukutila beshibe ubukankala bwakubomfyा bwino ifyo Lesa atupeela.



Ilembo ili pesamba lyafuma mu nkalata ya kwa Mateo. Ilyashi iyashintilila pa kubomba bwino umulimo wapeelwa namano yobe yonse. Ilyashi lilelanda pa ndalama sha golide, icilelola fye kumatalanta, ifya bupe elyo pambo pene na fyo nse ifyo twinga tukuta ne minwe yesu ifyo twapokelela kuli Lesa. Umuntu uwa fibomfyा bwino apokelela icilambu, noyo waba nomwenso kibili afilwa uku pyungila shikulu wakwe, akakandwa

Mateo 25:14-30

^{“¹⁴}Kibili Yesu alabeba ati, ‘Kanshi caba ngo muntu uuleya pa bulendo, atala aita abasha bakwe, abaseekesha ne fyuma fyakwe fyonse. ¹⁵Umo amupeela indalama amakana yasano, umbi amakana yabili, umbi nao amupeela ikana limo. Abapeela ukulingana na maka yabo. Epakwima aya na pa bulendo. ¹⁶Umuntu uwapokele indalama amakana yasano, alashibomfyा apopene, amwenapo na shimbi amakana yasano. ¹⁷Elyo uwapokele indalama amakana yabili, nao acita ifyo fine, amwenapo na shimbi amakana yabili. ¹⁸Nomba uwapokele indalama ikana limo, wena aimba icilindi mu mushili, emo afisa indalama shakwa shikulu wakwe.

¹⁹Elyo pa nshita ntali shikulu wa abo basha asuka abwela. Aita na basha bakwe ukuti balondolole ifyo babomfyा icuma cakwe. ²⁰Uwapokele indalama amakana yasano aisa, aletelapo na shimbi amakana yasano. Asosa ati, “Shikulu, mwانseekeeshe indalama amakana yasano, moneni nimwenapo na shimbi amakana yasano.”

²¹*Shikulu wakwe amweba ati, “Eya mwandi mwabombeni, we musha musuma, kibili uwacishinka! Walanga pa fintu ifinono ukuti uli wacishinka, na ine nalakupa ukwanganila ifingi. Kanshi isa wingile mulesansamuka pamo na sokulu.”*

²²*Elyo uwapokele indalama amakana yabili nao aisa. Alasosa ati, “Shikulu, ine mwانeecheshe indalama amakana yabili, moneni nimwenapo na shimbi amakana yabili.”*

²³*Shikulu wakwe amweba ati, “Eya mwandi, mwabombeni, we musha musuma kibili uwacishinka! Walanga pa fintu ifinono ukuti uli wacishinka, na ine nalakupa ukwanganila ifingi. Kanshi isa wingile mulesansamuka pamo na sokulu.”*

²⁴*Elyo paisa no wapokele indalama ikana limo. Alasosa ati, “Shikulu, iwe nalikwisha ukuti uli muntu uwayafya, useepa noko ushatanda, ututila ne fisabo ushabyala.*²⁵*Kanshi eco natiinine, epakufisa indalama shobe mu mushili! Ala icuma cobe ici, buula.”*

²⁶*Lelo Shikulu wakwe ena amwasuka ati, “We musha mubi we! Bushe iwe niwe waishiba ukuti nseepa uko nshatanda, kibili ntutila ne fisabo nshabyala?*²⁷*Shikansi nga wabikile indalama kulya babikisha indalama pakuti ilyo nabwela naisa fumyako na kambikilapo.*

²⁸*Kanshi mupokeni indalama, mupeeble uyo akwete indalama amakana ikumi limo.*²⁹*Pantu umuntu onse uwakwata, akapeelwapo na fimbii, pakuti akwate ifingi. Lelo uushakwata, bakamupoka noto akwata.*

³⁰*Nomba ici cinangwa camusha ciposeni kunse mu mfifi emwakulaba imisowa no kusumanya ameno.” ’ ”*



Natukwata umulimo waku bomfya bwino ifya bupe pamo fye na mano yantu Lesa apeela kuli ifwe. Londololeni ukutila cikankala nganshi makamaka ilyo tule kabilia ukupekanya ifyo tuli no kuya bomfya amatatalanta yesu (pamo fye nga ilya mifuko ya golide mu malembo

tubelengele). Tulefwaya ukuba nga abasha ba cishinka, lelo teulya umunang'ani wa musha na kalya!



Amalembo ya mu Cipingo: Amalembo yamo ayalanda pa kupekanya

Aya malembo yali pesamba ukufuma mu Cipingo, yaletulanga ifyocabela ici kankala ukupekanya bwino. Yabelengeni no kuya londolola ku bantu pa kutila bomfwe bwino bwino.

Amapinda 15:22

“²²Amapange tayafkilishiwa ukushili kupandwa amano, lelo ukufulile bampandamano yalafkilishiwa.”

Amapinda 16:3

“³Ulelekela Yawe fyonse ifyo ulecita, na mapange yobe yakafkilishiwa.”

Amapinda 20:18

“¹⁸Tantika amapange yobe ilyo waipushako bambi, nga waya mukulwa inkondo utungululwe na mano.”

Amapinda 21:5

“⁵Ulepekanya bwino ifyo uli nokucita, lyena wakulanonkelamo ifintu ifingi, nomba nga walacita ifintu mu lubilo, cikakupeela ukukanakwata nelyo kamo.”

Tulefwaikwa ukuyatendeka ibumba elyo no kubomfyia ifitabo tulepeelwa, kuti fyaya twafwilisha ukupalamika abantu kuli Kristu. Twila subila ukuti kuli noku bako umuntu umbi uukatufkilishishako uyu mulimo, tufwilefye ukuipeelesha ni ifwe bene fye.

Ukupitila mukuipeelesha kwesu, Lesa kuti apilibula umushi wesu.



Amalembo yane aya twabelenga pa mulandu wa kupekanya yaletweba ukucita ifi:

- tukwate amapange
- tulombe ubutungulushi na mano

- tupeele fyonse tulecita kuli Lesa
- tube aba cincila

Kanshi mapange ya musango nshi tulingile ukukwata?

Bonse tufumine mumishi iyaibeela kabil ne micitile ya fintu iyalekana lekana. Natukwata ishuko lya kuya cita ifisuma nganshi mumishi yesu. Kuti twamona ifyo twingaya tendeka amabumba ya bumi mumishi yesu.

Ici cilelola mukutila tulingile ukubwelelamo nokuya leta abantu capamo ukuti tutendeke ibumba lya bumi. Aba bantu baligile ukufuma munkuta isha lekana lekana . Kuti twakabila nalimo ukuya landa nentungulushi sha mumushi uku leka cicitwe bwino bwino.

Ifyakucita: Teyanyeni amapange yenu



Cikankala nganshi ukushininkisha ukutila abantu baba ukulingana ne mishi intu ba fuminemo. Ukubombela capamo, cila ibumba lilingile ukutantika ifyo bali nokuya tendeka ibumba lya bumi mumushi wabo.

Nibani benga myafwa kibili nibani muli no kuya landa nabo?

Lekeni cile bumba likwate i pepala ilikalamba (A4) ilituntulu kibili bashile icishilwa ca shinguluka (circle) pakati kepala. Icicishilwa cileimininako umushi. Bebeni ukulemba ishina lya mushi wabo pamulu wa cishilwa mukati mwine.

Nomba ebeni cila ibumba ukushila icishilwa icashinguluka icileimininako ama bumba aya lekana lekana ayaba mumushi. Aya ma bumba ya bantu kuti yaba nalimo lukuta,aba ku mfumu (ku musumba),banamayo atemwa nalimo ba kafundisha. Cikankala ukutila mwashininkisha ukuti nabomfwikisha kibili batantika ama bumba yabantu yonse ayaba mumushi wabo.

Lekeni balembe amabumba pa mulu wa cila cishilwa bashilile.

Londololeni ukutila ici cileimininako ifimoneka umushi wenu na bantu ababamo. Mwelenganye ukutila nga mwali kapumpe uuleppita pamulu wa mushi wenu, mulelolesha ifyaba mumushi wenu,aya emabumba

yabantu mwingamonamo.

Mukati kacila cishilwa cine bashilile, icileimininako ibumba lya bantu mumushi lekeni cile bumba lilembemo amashina ya bantu nalimo ukufuma pali batatu (3) ukufika nakuli ba sano (5), abo bakayaitako ukuilunda kwi bumba lya bumi. Ci kankala ukutila baitako abantu abalekanalekana pakutila calanga ifyo cine fye libumba lya mushi onse.

Ukubomfy a mapapel yabo, ipusheni amabumba ukulolesha pa mashina ya bantu yantu balembele. Abantu abali mu kulongana kuno nabobene nga ba fumine mumushi wenu, lekeni balembwe pepepala lya mushi wenu. Bikeni akakope ka lutanda atemwa ukuconga peshina lya abo mule tontonkanya ukutila kuti bamyafwako ukutungulula ibumba lya bumi. Tontonkanyeni pa nshila shimo shimo shintu benga myafwilamo ukutungulula. Mulefwaikwa abantu abacishinka kibili abena kristu abaiminina bwino, ababa ne mitima iyaololoka.

Nomba mwakwata apa kutendekela ibumba lya bumi ne ntungulushi ishili mo isubilo lya ku bomba bwino elyo pamo pene fye naba membala we bumba abo mulesubila ukuyaitako kukulongana kwe bumba lya bumi.

Mulingile ukuyaita abantu kibili mupekanishishe libeela inshita ya kuya cita ifi.

Ni lilali kibili ni ku cifulo nshi

Ulutampulo lule konkapo nomba kusala incende pamo fye nenshita ibumba likatendeka ukukumana. Ici cilingile ca lembwa pepepala lily mulembelepo amashina ya bantu mufishilwa kibili mulembe pa mulu we pepala line ilyo pa kutila caba ca kumwibukishako bwangu bwangu. Ibukisheniko bonse abo mule pekanya nabo ukutila incende ilingile yaba ni iyo bonse bengaba aba angukilwa ukwisa sangwako ukwabula ubwafya kibili pansiha iyo bonse benga kwanisha ukwisa kukulongana. Ici cilingile ukucitwa munshiku sha milungu ine (4) kuntanshi (umweshi umo).

Pa mulandu wakutila cikumine abantu, bacinkuleni ukutila tekuya tuma fye utuma shiwi twipi (sms) pali foni yenu iyo. Balingile baya fye no kuya

ku manya abantu umo umo, kabilii balingile ukwendela capamo. Ukulanda na bantu abene cila peela umucinshi no kulanga ukuti namubasakamana nganshi kabilii elyo ifintu fibomba bwino.

Inshita ya ku pepa: umulimo ukankala!

Londololeni ukutila cicankala ukupekanyako inshita ya kupepela pa mulimo cila mweshi elyo no kuipepela umo no munankwe. Lekeni cila ibumba lilembe pa mulu we pepala lubali lwa kukulyo ubushiku bakala kumana kukupepa.

Lombeni ukupandwa amano

Nomba twalaesha ukupashanya amapange yesu ku mapange yaba nensu ilyo twalaba mumabumba yabantu bane(4) no kulanshanya pa mafya tulesubila ukuya kumanaya pa kufikilisha uyu mulimo. Akanyeni abasambi bonse muma bumba ya bantu bane (4), kuti cawamisha nga mwabatobenkenye mumishi iya lekana lekana. Bepusheni ukutantika amafya balesubila ukuya kumanya muku fikilisha uyu mulimo. Bapeleni insa shisano (5 mins) ukutontonkanya pali ifi.

Nga bapwisha ukucita ifi, bebeni ukulanshanya inshila bengaya pwishishamo ayo amafya balemona.Cisuma nga cakutila panshita ino imwe mweba bombapo uyu mulimo mwalapita mumabumba ukwafwako munshila shimo isho imwe mwa monapo ukutila efyo amafya ya musango uyo yenga bombelwapo.Kabili kuti mwacita cimo cine nelyo amabumba yalepeela utusebo ku ntansi.

Nomba peeleni inshita ya kutila amabumba yese ya peeple utusebo ku banabo ukulingana ne fyo bacilanshanya, amafya elyo nenshila sha kuya pwishishamo.

Uyu mulimo kuti wacitwa mu nsa shisano atemwa ikumi (5-10 mins).



Ukupepa: Tuulen fyonse kuli Lesa (10 mins)

Kwateni inshita ya kupepela cila mushi umufumine abasambi.

Mumusango uyu twalapepela incende shonse fye kabilii na mapange

yonse yantu tupekenye, ukuyatuula kuli Lesa. Ici cicitwe mukuleka abantu basalangane no kupepela umo no mubiye. Ici cilafwako ukushininkisha ukutila bonse babimbwamo kibili no kubiikako amano.



Mube aba cincila

Cino cipande cilelanda pa mulandu wa kuipeelesha no bukankala bwa ku fikili sha ifyo twapekanya. Ukucincila ekupanga ubulekano pa milimo iileya pa nta nshi elyo ne ishiley a nelyo kumo iyo.



Ilemblo lya mu Ciping: Amalembo yamo palwa ku cincila

Aya malembo ukufuma mu Ciping, yalelanda pa mulandu wa kuba abacincila kibili ababa no buseko.

Roma 12:6-8

⁶*Eico kanshi tuli nokubomfy a bupe bwesu bwalekana lekana ukulingana nomo Lesa atupeelela ku cikuuku cakwe. Ngo bupe bwakusesema, ninshi ali nokububomfy ukulingana ne cisumino cakwe.*
⁷*Nga bupe bwakutumika, ninshi aletumika. Nga bupe bwakufunda, ninshi alefund. ⁸Nga bupe bwakukoselesha bambi, ninshi alekoselesha bambi. Uyo uukumbusuka bambi, ali nokucita ifyo ukwabula akaso. Uuleteeka bambi, ali nokuteeka na mano. Uulebomba imilimo yaluse, ali nokubomba ne nsansa.”*



Ifyakucita

Nomba lekeni babe mumabumba yabantu bane yalya bacibamo panuma, elyo mubebe balondolole kuli umo no munankwe ifyo baipeelesheko uku ya bomba. Koselesheni abantu ukulondolola bwino bwino kibili mukushika elyo no kupeela ifya kumwenako pamo nga amashina ya bantu bali nokuya mona, icifulo cakukumaninapo, inshiku, pantu ici kuti calenga abantu ukwi bukisha bwino bwino amapange yabo, elyo no kuipeelesha ukuya fikilisha. Kuti mwaba panda amano yakutila baipeelesheko na ma nambala ya ma foni nga nabakwata pakutila balaicinkulako ukucita ifyo bonse baleenekelwa ukuyacita.



Ukusupula kwa mulandu

Cinkuleniko amabumba yonse ulwa mapange yantu bateyenye ukuya bomba. Bacinkuleniko ukulaipepela umo no munankwe nokuba abacincila. Bakoselesheni ukutila nabakwata imwe nga abamwibumba lya bakafikilisha kabilo muli no kubafwa munshila yonse iyo muli nokukwanisha ukubafwa.



Ipepo

Ukupepela pamo nge bumba : peleni inshita yakutila abantu bapepele imishi yonse umufumine abasambi. Bapepe ukutila amapange yabo yonse ya ka fikilishiwe.

Amashiwi yenu



Kuti mwalanda naifwe hello@dignityonline.org.uk atemwa
+44 (0)161 434 8841. Kuti mwamona fyonse ifitabo fyesu ne
mitengo pa website: www.dignityonline.org.uk/publications.

Bemba 1st Edition



© Jon na Judith Witt na Dignity.
Dignity kabungwe kankumbu akalembeshiwa pa nambala 1122656.
Dignity (Worldwide) akabungwe akalembeshiwa ku England na ku Wales pa nambala 6394480.